

Natuurinrichting Doorgelicht

Het hoe-wie-wat-wanneer
van natuurinrichtingsprojecten

Algemene informatiebrochure rond natuurinrichtingsprojecten
voor vrijwilligers van natuurverenigingen

INHOUD

1	NATUURINRICHTING	4	5	MAATREGELLEN	23
			5.1	Decretale maatregelen	23
2	CRITERIA	5	5.1.1	Kavelruil uit kracht van wet	23
2.1	Criteria eigen aan het instrument	5	5.1.2	Infrastructuur- en kavelwerkzaamheden	23
2.2	Criteria eigen aan het gebied	5	5.1.3	Aanpassing van wegen en wegenpatroon	24
2.3	Criteria in verband met de uitgangssituatie	6	5.1.4	Bewarende maatregelen	24
2.4	Overzicht van de belangrijkste criteria om een natuurinrichting op te starten	7	5.1.5	Het tijdelijk opheffen van de bevoegdheden van overheden en besturen	25
			5.1.6	Erfdienstbaarheden vestigen of afschaffen	25
3	PROCEDURE	8	5.1.7	Waterhuishoudingswerkzaamheden	25
3.1	Instellen van een natuurinrichtingsproject	8	5.1.8	Grondwerken zoals reliëfaanpassing en afgraving	26
3.2	Het projectrapport en de oprichting van projectcomité en projectcommissie	8	5.1.9	Uitbouw van natuureducatieve voorzieningen	26
3.3	Lijst van belanghebbenden en openbaar onderzoek	9	5.1.10	Bedrijfsverplaatsing	26
3.4	Vastlegging van de maatregelen van het project en de uitvoeringsbepalingen	10	5.1.11	Tijdelijk beperkingen opleggen aan het genot van onroerende goederen	27
3.5	Uitvoering	11	5.2	Andere maatregelen	28
3.5.1	Projectuitvoeringsplan	12	5.2.1	Recht van voorkoop	28
3.5.2	Betwistingen	15	5.2.2	Onteigening en aankoop in der minne	29
3.5.3	Uitvoering van het natuurinrichtingsproject en de natuurinrichtingsakte	15	5.2.3	Verbodsbepalingen in VEN	29
3.6	Verkorte procedure	17	5.2.4	Verbodsbepalingen in natuurreservaten	29
			5.2.5	Wijziging van vegetatie en kleine landschapselementen	29
4	STRUCTUREN	18	5.2.6	Maatregelen binnen de speciale beschermingszones	30
4.1	Projectcomité	18	5.3	Procedureverplichtingen voor maatregelen bij natuurinrichting	30
4.1.1	Samenstelling	18			
4.1.2	Taken	18	6	FINANCIERING EN KOSTPRIJS	32
4.2	Projectcommissie	20	6.1	Inrichtingskosten	32
4.2.1	Samenstelling	20	6.2	Aankoop van gronden	32
4.2.2	Taken	21	6.2.1	Recht van voorkoop	32
			6.2.2	Aankopen in der minne	33

7	NAZORG EN MONITORING	34	12.3	Andere relevante	
7.1	Nazorg	34		beleidsontwikkelingen	46
7.2	Monitoring	34	12.3.1	Codificering van het	
7.2.1	Beleidsmonitoring	35		natuurbeheersrecht	46
7.2.2	Projectmonitoring	35	12.3.2	Uitvoering gebiedsgericht beleid	46
8	COMMUNICATIE EN OVERLEG	36	13	BIJLAGEN & SCHEMA'S	48
8.1	Openbaarheid, overleg, inspraak en advies	36	BIJLAGE 1: CRITERIANOTA VLM		48
8.2	Rol van de partners	37	A.	Criteria eigen aan het instrument	48
8.2.1	Vlaams minister bevoegd, voor het natuurbehoud	37	I.	Uitgangspunt	48
8.2.2	Vlaamse Landmaatschappij (VLM)	37	II.	Criteria die voor de aanwijzing van een natuurinrichtingsproject pleiten	49
8.2.3	Afdeling Natuur van AMINAL	37	B.	Criteria eigen aan het gebied	49
8.2.4	Projectcomité en -commissie	38	III.	Uitgangspunt	59
8.2.5	Gemeentebesturen	38	IV.	Criteria die voor de aanwijzing van een natuurinrichtingsproject pleiten	50
8.2.6	Provincies	38	C.	In verband met de	
8.2.7	Natuurverenigingen	38		uitgangssituatie	51
8.2.8	Burgers, bedrijven of instellingen	38	I.	Uitgangspunt	51
9	PLAATSELIJKE GEMEENSCHAP, EIGENAARS EN GEBRUIKERS	39	II.	Criteria die voor de aanwijzing van een natuurinrichting pleiten	51
9.1	Natuur voor iedereen	39	D.	Specifieke overwegingen voor	
9.2	Vergoedingen	39		projecten verkorte procedure	51
9.3	Inspraak en betrokkenheid	39	BIJLAGE 2: NATUURDECREET EN WIJZIGINGEN		53
9.4	Kavelruil en bedrijfsverplaatsing	39	a.	Artikel 47	53
10	NATUUR- EN MILIEUEDUCATIE	40	b.	Memorie van toelichting	54
11	RELATIE MET RUIMTELIJKE ORDENING EN ANDERE INRICHTINGSINSTRUMENTEN	41	Schema 1: Bedrijfsverplaatsing		56
11.1	Ruimtelijke ordening	41	Schema 2: Procedure voor het instellen van een natuurinrichtingsproject		57
11.2	Landinrichting	43	Schema 3: Procedure voor het opstellen van de lijst van belanghebbenden		59
11.3	Ruilverkaveling	44	Schema 4: Verkorte procedure		60
12	EEN TOEKOMST VAN NATUURINRICHTING ?	45			
12.1	Oorspronkelijke verwachtingen	45			
12.2	Wijziging van het natuurdecreet	45			

1 NATUURINRICHTING

“Met natuurinrichtingsprojecten worden maatregelen en inrichtingswerkzaamheden beoogd die gericht zijn op een optimale inrichting van een gebied met het oog op het behoud, het herstel, het beheer en de ontwikkeling van natuur en natuurlijk milieu in het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN), de speciale beschermingszones en in groen-, park-, buffer-, bos- en bosuitbreidingsgebieden en de ermee vergelijkbare gebieden, aangeduid op de plannen van aanleg of de ruimtelijke uitvoeringsplannen van kracht in de ruimtelijke ordening.”

Artikel 47 van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, gewijzigd bij het decreet van 19 juli 2002.

Het volstaat niet om gebieden te bestemmen als natuurgebied. Om de natuurfuncties te realiseren, moet er ook worden ingericht en - nadien - beheerd. Voor inrichting is in het Natuurdecreet een specifiek beleidsinstrument opgenomen, namelijk het natuurinrichtingsproject.

Intussen wordt er al vijf jaar gewerkt aan het natuurinrichtingsproject. De eerste resultaten zijn te zien op het terrein. Het instrument is nog verder aangepast bij de wijziging van het Natuurdecreet in 2002.

In deze brochure wordt het natuurinrichtingsproject volledig uit de doeken gedaan. Achtereenvolgens komen de criteria (wanneer?), de procedure (hoe?), de structuren (wie?) en de maatregelen (wat?) aan bod. Daarnaast wordt aandacht besteed aan de financiering, de nazorg en de communicatie.

De brochure is op de eerste plaats geschreven voor de vele tientallen vertegenwoordigers van natuur- en milieuverenigingen in de comités en commissies. Hun kennis en inzet is van groot belang voor het welslagen van het natuurinrichtingsproject.

(Deze brochure past in het project 'Ondersteuning en vorming inzake natuurinrichtingsprojecten' van AMINAL, afdeling Natuur, uitgevoerd door Natuurpunt, in samenwerking met de Vlaamse Landmaatschappij)

2 CRITERIA¹

Een natuurinrichtingsproject kan alleen worden ingesteld in een door de Vlaamse regering aangewezen gebied.

Het is de bedoeling om natuurinrichtingsprojecten zo veel mogelijk te concentreren binnen de groen-, park-, buffer- en bosgebieden (met inbegrip van de met al deze gebieden vergelijkbare bestemmingsgebieden), het VEN en de speciale beschermingszones³.

Voor elk ander gebied waar men een project wil instellen moet er een uitgebreide motivering gegeven worden waarom in die gebieden een natuurinrichtingsproject wordt ondernomen. Op basis van die motivering stelt de minister dan eventueel het project in.

Criteria om al dan niet voor natuurinrichting te kiezen kunnen worden ingedeeld in drie categorieën:

- criteria eigen aan het instrument natuurinrichting;
- criteria eigen aan het gebied waar natuurinrichting wordt voltrokken;
- criteria in verband met de uitgangssituatie.

2.1 Criteria eigen aan het instrument

Natuurinrichting is een relatief krachtig instrument. Zo biedt natuurinrichting mogelijkheden om aan kavelruil te doen en om werkzaamheden uit te voeren op gronden van derden. Dat heeft echter een redelijk zware procedure tot gevolg: drie rapporten, twee openbare onderzoeken, twee ministeriële besluiten, twee officiële overleg organen...

Natuurinrichting is alleen aangewezen als de specifieke sterkten van het instrument (overleg, kavelruil, werkzaamheden op grond van derden) noodzakelijk zijn om de natuurdoelstellingen van het gebied te realiseren.

2.2 Criteria eigen aan het gebied

De vraag die hierbij beantwoord moet worden is welke meerwaarden natuurinrichting kan creëren voor de natuur in het gebied. Gebieden waarvoor al een beleidskader bestaat (bijvoorbeeld Vogel- of Habitatrichtlijngebieden, Vlaamse of erkende reservaten) lenen zich ook goed voor natuurinrichtingsprojecten. Tevens kijkt men na of het juridisch haalbaar is om aan natuurinrichting te doen in het gebied. Men onderzoekt verder in hoeverre de beoogde doelstellingen realiseerbaar en aanvaardbaar zijn in het gebied.

¹ Zie: **bijlage 1 criterionota VLM**, p. 48

³ speciale beschermingszone: gebied, aangewezen door de Vlaamse regering met toepassing van de Europese Vogel- of Habitatrichtlijn

2.3 Criteria in verband met de Ausgangssituatie

Soms kan het wenselijk zijn om een natuurinrichtingsproject in te stellen omdat voor dat gebied de omstandigheden gunstig zijn. Als aan de volgende criteria is voldaan, is het nuttig om een natuurinrichtingsproject te starten:

- er bestaan lokale samenwerkingsverbanden;
- natuurontwikkeling is een lokale of regionale beleidsprioriteit;
- er is een groot maatschappelijk draagvlak.

Het is ook gunstig om aan natuurinrichting te doen op plekken waar de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) en de Vlaamse administratie Milieu-, Natuur-, Land- en Waterbeheer (AMINAL) op een ander vlak actief zijn, zodat er al veel kennis is opgebouwd over het gebied of omdat er al gronden zijn verworven. Zo komt het voor dat een natuurinrichtingsproject uitvoering geeft aan een richtplan van de landinrichting⁴.

Als een natuurinrichtingsproject grenst aan een ruilverkavelingsproject kunnen visievorming, overleg en grondmobiliteit van de twee projecten aan elkaar gekoppeld worden. Dat laatste gebeurt echter nog veel te weinig in de praktijk.

Wanneer aan natuurinrichting beginnen?

Binnen bepaalde gebiedscategorieën of daarbuiten (na voldoende motivering) kan de minister een project instellen.

De volgende aanvullende criteria zijn in het voordeel van een natuurinrichtingsproject:

- de sterkte van het instrument is nodig om natuurdoelstellingen te realiseren;
- in het gebied zijn er:
 - meerwaarden voor natuur;
 - een bestaand beleidskader;
- het project is:
 - juridisch haalbaar;
 - realiseerbaar en aanvaardbaar;
- allerlei andere gunstige omstandigheden.

⁴ Zie: 11.2 Landinrichting, p. 43

2.4 Overzicht van de belangrijkste criteria om een natuurinrichting op te starten

Criteria eigen aan het instrument:

- grondmobiliteit en de mogelijkheid om een grondreserve op te bouwen tijdens het project in relatie tot de oppervlakte die nodig is voor maatregelen en uitruiling;
- omvang van de op te nemen andere bestemmingen in relatie tot de oppervlakte die nodig is voor uitruiling (om oplossingen te kunnen bieden voor socio-economische activiteiten);
- inpasbaarheid van de maatregelen in aanwezige socio-economische activiteiten;
- eerder gericht op het uitvoeren van werkzaamheden die wijzigingen aan eigendom en gebruik met zich mee brengen dan gericht op verwerving;
- eerder gericht op maatregelen die binnen een termijn van vier tot vijf jaar realiseerbaar zijn.

Criteria eigen aan het gebied:

- te verwachten natuurwinst (vooral bij minder waardevolle uitgangssituatie);
- zekere omvang (project verkorte procedure: min. 50-100 ha; project normale procedure: min. 150-300 ha);
- ligging in Vogelrichtlijngebieden, Habitatrichtlijngebieden, Ramsargebieden, beschermd duingebied;
- waardering en kwetsbaarheid (potentiële) natuur (vooral bij waardevolle uitgangssituatie);
- inpasbaarheid maatregelen in andere juridische randvoorwaarden, bijvoorbeeld gerangschikte landschappen, Bosdecreet;
- mogelijkheden voor meekoppeling met andere beleidsopties (bijvoorbeeld GNOP, waterlopen, bebosning, landschapsbeleid);
- ligging in erkende, Vlaamse of beheerde natuureservaten;
- ligging in afbakening VEN of IVON.

Criteria in verband met de uitgangssituatie:

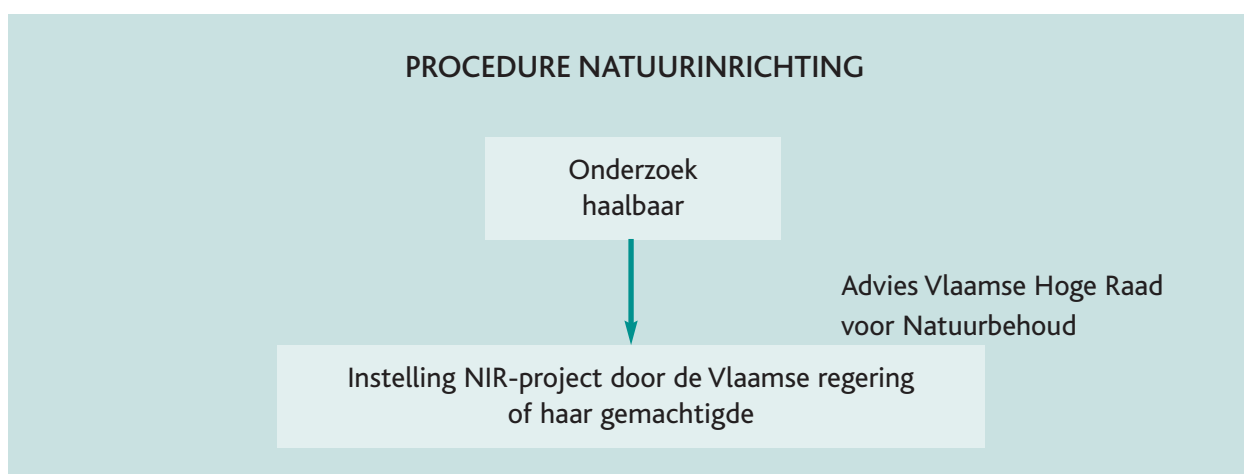
- aanwezigheid van meerdere eigenaars en gebruikers;
- aanwezigheid van een grondreserve voor de instelling van het project in relatie tot de oppervlakte die nodig is voor maatregelen en uitruiling;
- draagvlak voor de uitvoering bij Vlaamse overheid, provincie, gemeente en doelgroepen, onder meer te meten aan de hand van ruimtelijke-structuurplannen, milieubeleidsplannen, richtplannen landinrichting, GNOP's, sectorale plannen, opties en initiatieven van (plaatselijke) verenigingen en organisaties, huidig gebruik van het gebied voor andere activiteiten;
- ligging in gebieden die onderwerp uitmaken van beleidsprioriteit (bijvoorbeeld overstroombare gebieden...);
- Ligging in dynamische projecten of uitgaand van dynamische samenwerkingsverbanden (bijvoorbeeld regionale landschappen, internationale of interregionale samenwerkingsverbanden of projecten);
- aanwezigheid van gegevens, visies, inrichtingsplannen (bijvoorbeeld ecosysteemvisie, GNOP);
- realisatie van een richtplan voor landinrichting;
- aansluiting bij een ruilverkavelingsproject;
- aanwezigheid van meerdere overheidssectoren.

3 PROCEDURE

3.1 Instellen van een natuurinrichtingsproject

Natuurinrichting begint officieel met de instelling van een project door de Vlaamse regering of haar gemachtigde, de vlaamse minister, bevoegd voor het natuurbehoud. De beslissing wordt genomen op grond van een onderbouwd dossier dat de haalbaarheid van het natuurinrichtingsproject aantoont.

Het haalbaarheidsonderzoek wordt uitgevoerd door de afdeling Natuur van AMINAL en de VLM. Het omvat onder meer een landschapsecologische en sociaal-economische studie. Het wordt vergezeld van een advies van de Vlaamse Hoge Raad voor Natuurbehoud.

3.2 Het projectrapport en de oprichting van projectcomité en projectcommissie

Na de officiële instelling van het natuurinrichtingsproject worden tegelijkertijd het projectcomité en de projectcommissie⁵ samengesteld en wordt gestart met de opmaak van het projectrapport.

Voor elk natuurinrichtingsproject maakt de afdeling Natuur een projectrapport. Daarin staan de nodig geachte maatregelen en de uitvoeringsbepalingen.

Het rapport, dat na de haalbaarheidsstudie het eerste echte rapport vormt voor het project, omvat ten minste⁶:

- administratieve gegevens:
 - juridisch kader en beleidskader in het gebied;
 - namenlijst van belanghebbenden;
- beleidsgegevens:
 - voorstel voor natuurdoeltypes, natuurstreefbeelden, doelsystemen en doelsoorten van project (als er geen natuurrichtplan bestaat);

⁵ Voor uitleg over projectcomité en projectcommissie zie: **4. Structuren**, p. 18

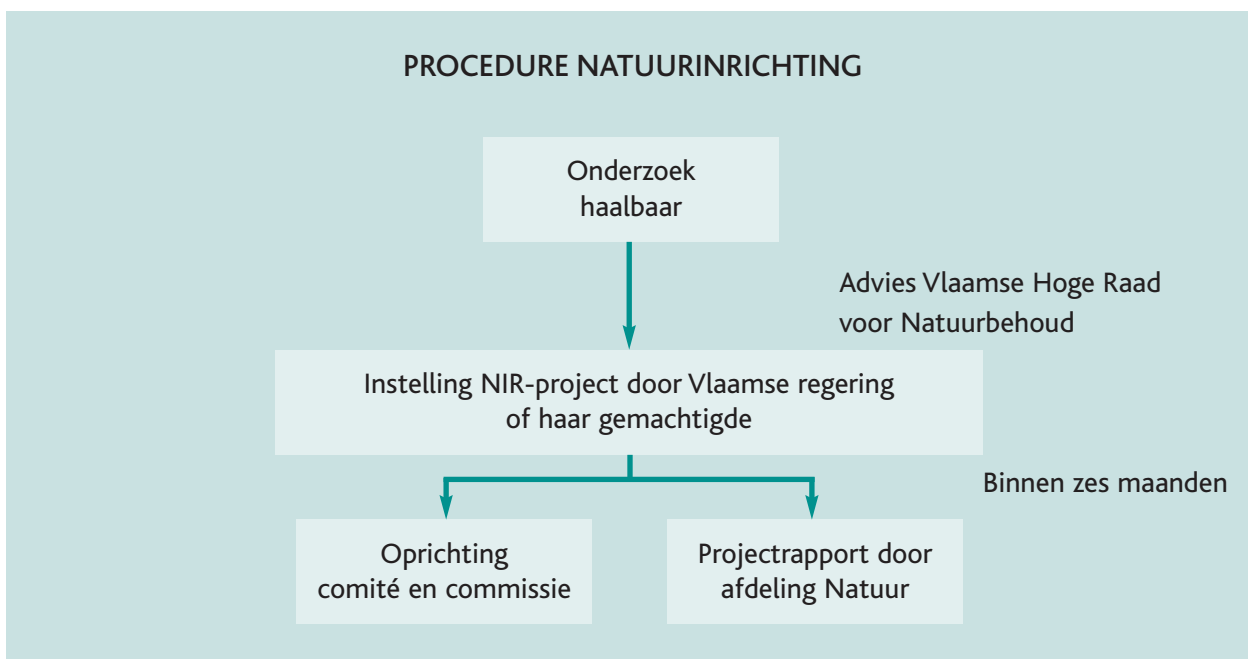
⁶ artikel 24, § 1, van het besluit van de Vlaamse regering van 23 juli 1998 tot vaststelling van nadere regels ter uitvoering van het decreet van 21 oktober 1997, Belgisch Staatsblad, 10 september 1998, . (verder Besluit genoemd)

- voorstel van te betrekken bevoegdheden bij het project;
- kostenraming;
- impact van ingrepen en disproportionele gevolgen buiten het gebied;
- voorstel van te treffen maatregelen;
- voorstel van bepaling tot de uitvoering van het project.

De afdeling Natuur kan zich voor de opmaak van het rapport laten bijstaan door het Instituut voor Natuurbehoud (IN), de VLM of externe deskundigen.

Het projectrapport wordt, binnen zes maanden na de instelling van het project, bezorgd aan⁷:

- de minister;
- het projectcomité;
- de projectcommissie;
- de provinciegouverneur;
- de burgemeester van de gemeente in kwestie.

3.3 Lijst van belanghebbenden en openbaar onderzoek⁸

Door het projectcomité wordt een nominatieve lijst, of namenlijst, van belanghebbenden opgesteld op basis van de namenlijst die vermeld wordt in het projectrapport. Het comité wordt hierin bijgestaan door de VLM.

Binnen die drie maanden na de instelling van het natuurinrichtingsproject stuurt het comité die lijst naar de burgemeester(s) van de gemeente(n)⁹ in kwestie. Na ontvangst van de nominatieve lijst stelt de burgemeester een openbaar onderzoek voor de lijst in.

⁷ artikel 24, § 3, van het besluit

⁸ artikel 25, § 1 en § 2, van het besluit

⁹ artikel 28, § 1 tem § 3, van het besluit

De resultaten van het openbaar onderzoek worden vervolgens verzonden naar het projectcomité binnen tien kalenderdagen na het verstrijken van de termijn (van dertig kalenderdagen) van het openbaar onderzoek.

Na het ontvangen van de resultaten vraagt het comité advies aan de projectcommissie over de bezwaren en opmerkingen van het openbaar onderzoek. Dat advies moet gevraagd worden vóór de vaststelling (=aanvaarding) van de definitieve lijst van belanghebbenden door het projectcomité.

Na ontvangst van het advies moet het projectcomité de belanghebbenden uitnodigen om gehoord te worden. Dit is alleen nodig als het comité niet akkoord gaat met een advies van de projectcommissie over een bezwaar van een belanghebbende. Bij niet-verschijning van de belanghebbende kan het comité zonder verder uitstel beslissen. Als er geen belanghebbenden worden opgeroepen, beslist het comité binnen de dertig dagen na ontvangst van het advies van de commissie over de wijzigingen in de lijst.

Na het onderzoek van lijst van de belanghebbenden stelt het comité de definitieve lijst van de belanghebbenden vast¹⁰.

3.4 Vastlegging van de maatregelen van het project en de uitvoeringsbepalingen¹¹

Na ontvangst van het projectrapport stelt de burgemeester een ander openbaar onderzoek in (zie 3.3) over de voorstellen in het rapport over:

- de te treffen maatregelen van het project;
- de bepalingen voor de uitvoering van het project.

Het projectcomité moet uiterlijk binnen zes maanden na ontvangst van het projectrapport advies verlenen aan de minister. Het moet in het advies de opgenomen voorstellen van maatregelen en uitvoeringsvoorwaarden uit het projectrapport toelichten.

Het comité kan eventueel het advies vragen van de projectcommissie. Het comité is verplicht advies te vragen als bij de voorstellen van maatregelen de volgende maatregelen zijn begrepen:

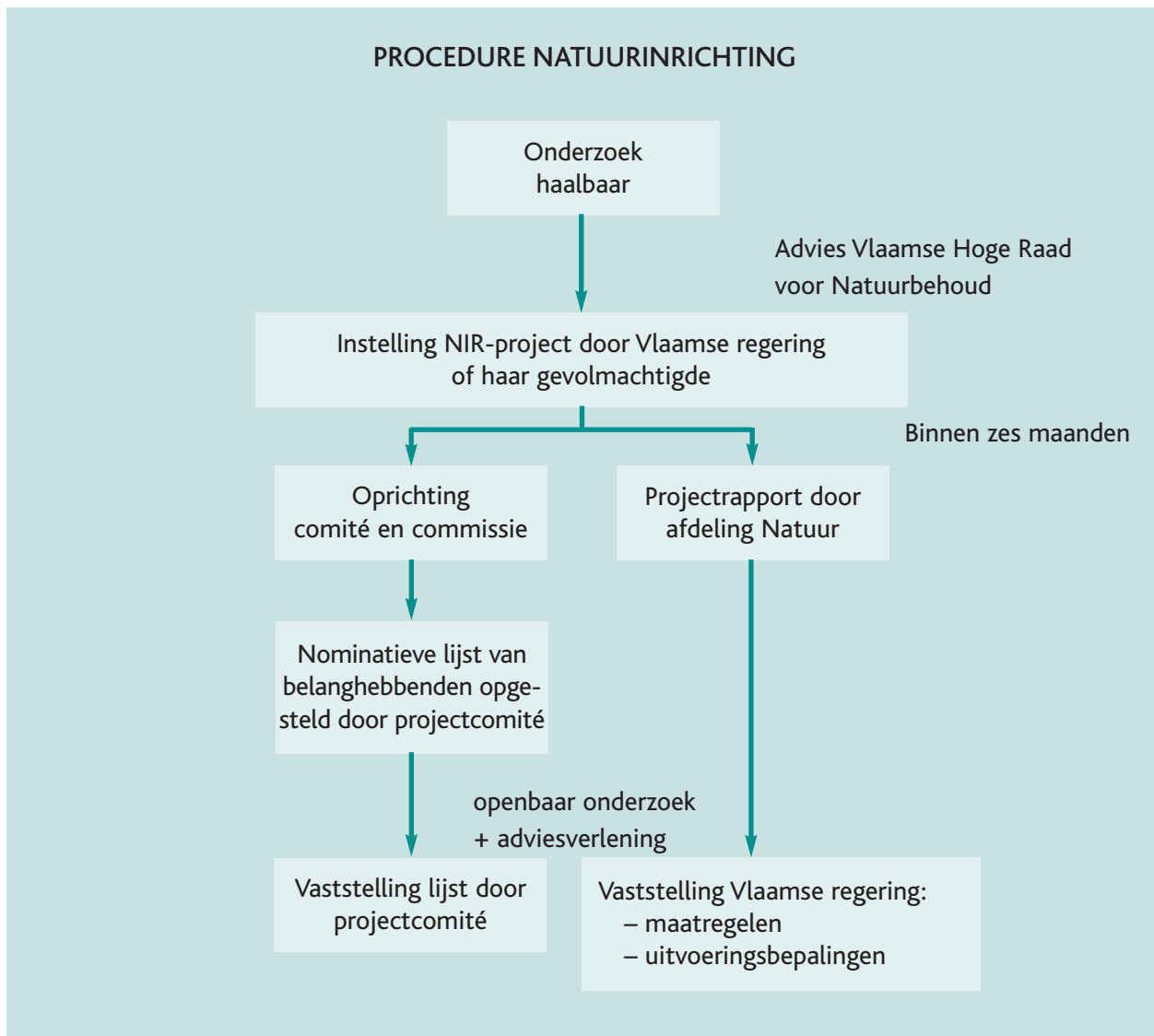
- kavelruil;
- aanpassing van wegen of het wegenpatroon;
- erfdienstbaarheden vestigen of afschaffen;
- tijdelijk beperkingen opleggen aan het genot van onroerende goederen;
- waterhuishoudingswerkzaamheden met een invloed op de bedrijfsvoering van de belanghebbenden;
- grondwerkzaamheden met een invloed op de bedrijfsvoering van de belanghebbenden.

In concreto wordt bij de meeste maatregelen advies gevraagd van het comité aan de commissie. De verplichting wordt dus in de praktijk niet stricto sensu gevolgd, maar wordt veel ruimer opgevat.

¹⁰ artikel 29, § 1 tem § 4, van het besluit

¹¹ artikel 26 van het besluit

Na advies van het projectcomité stelt de regering de maatregelen en uitvoeringsbepalingen voor het natuurinrichtingsproject definitief vast. De regering moet daarbij rekening houden met de voorstellen die opgenomen zijn in het projectrapport, het advies van het projectcomité en de opmerkingen en bezwaren van het openbaar onderzoek¹².

3.5 Uitvoering

Na het instellen van het natuurinrichtingsproject kan er van start gegaan worden met de uitvoering van het project. Het eerder opgemaakte projectrapport moet echter eerst nog gedetailleerd uitgewerkt worden. Daarom wordt er een projectuitvoeringsplan opgesteld dat als basis dient voor de eigenlijke uitvoering van het volledige project. Dat uitvoeringsplan blijft, samen met alle andere vastgestelde gegevens en plannen overigens, blijft ter inzage liggen bij het comité.

¹² artikel 27 van het besluit

3.5.1 Projectuitvoeringsplan

Het projectcomité maakt een projectuitvoeringsplan op voor het natuurinrichtingsproject nadat de Vlaamse regering de maatregelen en uitvoeringsbepalingen voor het project heeft vastgesteld. Het comité raadpleegt hierbij de commissie. De VLM staat het comité bij voor de opmaak van het plan.

Het projectuitvoeringsplan omvat:

- a. de naamlijst van de belanghebbenden (eigenaars, gebruikers, vruchtgebruikers, beheerders);
- b. de inventarisatieplannen met:
 - perceelsstructuur en grondgebruik;
 - wegenplan;
 - waterlopen;
 - kavelinfrastructuur;
 - nutsinfrastructuur;
 - recreatieve infrastructuur;
 - landschappelijke, cultuurhistorische en agrarische structuur;
 - natuurlijke structuur;
 - natuurrichtplan;
 - als er geen natuurrichtplan bestaat, een visieplan, met:
 - natuurdoeltypes;
 - natuurstreefbeelden;
 - doelsystemen;
 - doelsoorten;
- c. de technische plannen, met:
 - technische uitwerking van de natuurinrichtingsmaatregelen;
 - uitvoeringsprogramma met actoren;
 - tijdschema voor het uitvoeren van de natuurinrichtingsmaatregelen;
 - financieringsplan.

Als de natuurinrichtingsmaatregelen een of meer van de volgende maatregelen omvatten:

- kavelruil;
- aanpassing van wegen of het wegenpatroon;
- erfdienstbaarheden vestigen of afschaffen;
- tijdelijk beperkingen opleggen aan het genot van onroerende goederen;
- waterhuishoudingswerkzaamheden met een invloed op de bedrijfsvoering van de belanghebbenden;
- grondwerkzaamheden met een invloed op de bedrijfsvoering van de belanghebbenden, moeten bij het projectuitvoeringsplan de volgende plannen en lijsten worden gevoegd:

¹³ Voor de opmaak van dit plan bepaalt het comité de cultuur- en bedrijfswaarde van de bodemtypes en groepeert het comité de bodemtypes met een vergelijkbare waarde in waardeklassen (artikel 32, § 1, van het besluit).

¹⁴ In het besluit wordt bij de definities een vroeger perceel gedefinieerd als een perceel van een belanghebbende voor de uitvoering van de natuurinrichtingsmaatregelen (artikel 1, 5°, van het besluit). Een nieuw perceel is een perceel van een belanghebbende na de uitvoering van de natuurinrichtingsmaatregelen en vanaf de datum van ingebruikneming, vastgesteld in de natuurinrichtingsakte, bepaald in art. 42 van het besluit (artikel 1, 6°, van het besluit)

- een plan met:
 - de perceelsstructuur, de toestand en de toewijzing van eigendoms- en gebruiksrechten van de onroerende goederen na de uitvoering van de maatregelen;
 - en classificatieplan met de waardeklasse van de bodemtypes¹³;
- een lijst, per eigenaar, vruchtgebruiker of gebruiker, zowel voor de vroegere percelen als voor de nieuwe percelen¹⁴ met vermelding van:
 - de oppervlakte;
 - de totale oppervlakte;
 - het oppervlakteaandeel in elke waardeklasse van het classificatieplan;
 - de bedrijfs- en cultuurwaarde ervan;
 - de meer- en minderwaarde en de totale waarde ervan¹⁵ ;
- een lijst met de financiële afrekening per eigenaar¹⁶;
- een lijst met de regeling van het gebruik van de nieuwe percelen voor andere belanghebbenden dan de eigenaar¹⁷.

Het projectuitvoeringsplan wordt onderworpen aan een openbaar onderzoek (in te stellen door het projectcomité) en omvat onder meer het ter inzage leggen van het plan gedurende dertig dagen.

Na afsluiting van het openbaar onderzoek vraagt het comité aan de projectcommissie een advies over het projectuitvoeringsplan en de opmerkingen en bezwaren van het openbaar onderzoek. De commissie brengt advies uit binnen drie maanden na ontvangst van deze aanvraag. Belanghebbenden die opmerkingen of bezwaren hebben ingediend tijdens het openbaar onderzoek, kunnen mondeling hun opmerkingen en bezwaren komen toelichten voor het comité. Het comité zoekt dan samen met de belanghebbenden naar een oplossing voor de problemen.

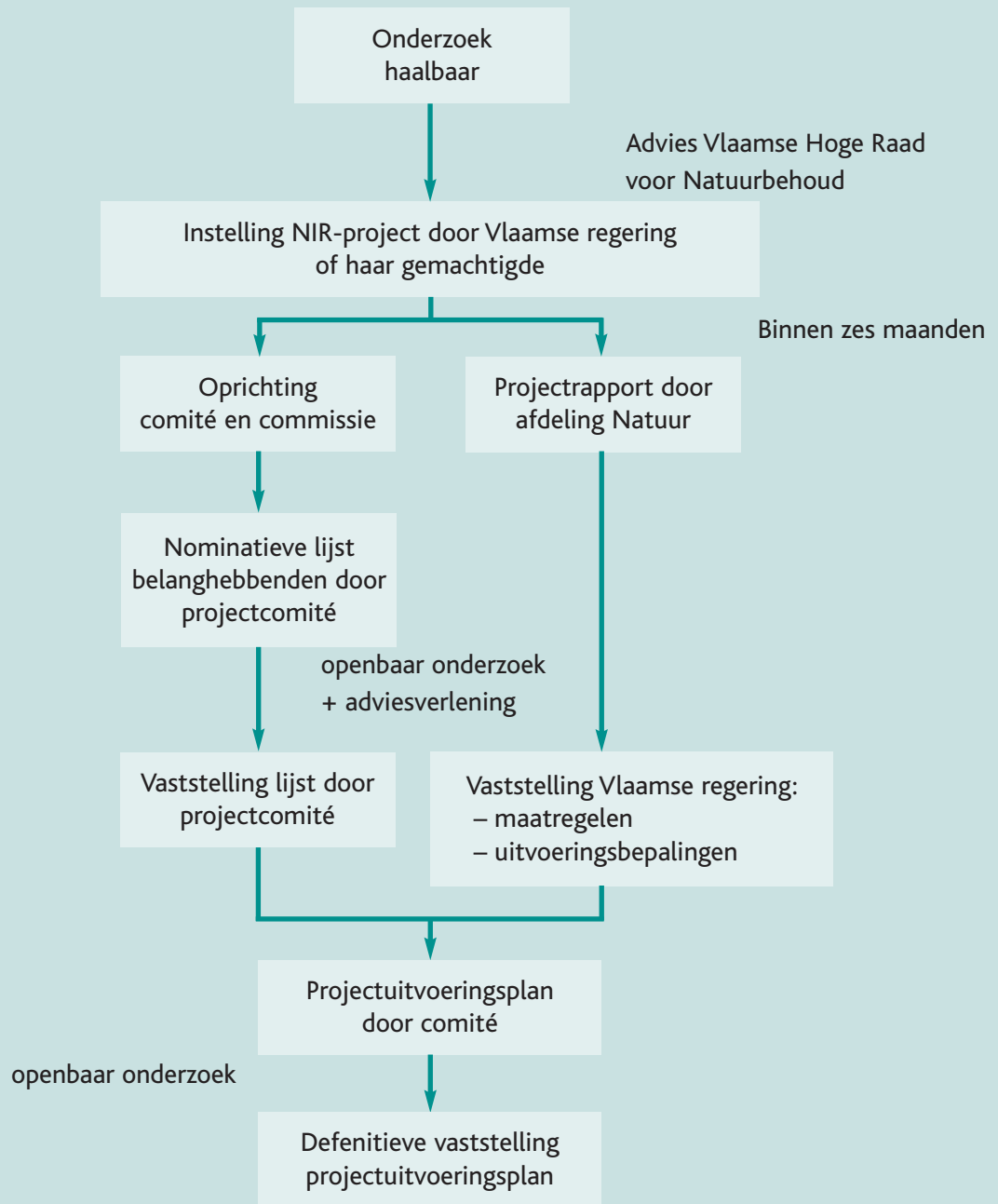
Het comité stelt vervolgens het projectuitvoeringsplan vast.

¹⁵ Het comité bepaalt de meer- en minderwaarde. Die vloeit voort uit onder meer de aanwezigheid van gebouwen, afsluitingen en erfdiensbaarheden (artikel 32, § 2, van het besluit). De totale waarde is gelijk aan de som van de bedrijfs- en cultuurwaarde van alle percelen van de eigenaar, vruchtgebruiker of gebruiker, vermeerderd met de som van de meerwaarde van alle percelen en verminderd met de som van de minderwaarde van alle percelen (artikel 32, § 3, van het besluit).

¹⁶ Deze afrekening bepaalt het bedrag dat een eigenaar ontvangt of betaalt na de uitvoering van de natuurinrichtingsmaatregelen. Dat bedrag als gelijk aan het verschil tussen de totale waarde van de vroegere percelen en de totale waarde van de nieuwe percelen van de eigenaar. De eigenaar ontvangt het bedrag als het verschil tussen de totale waarde van vroegere en nieuwe percelen ten minste 3% bedraagt (artikel 32, § 4, van het besluit).

¹⁷ De regeling van het gebruik bepaalt de voorwaarden voor het gebruik van de nieuwe percelen en bepaalt in het bijzonder de eventuele wijzigingen aan de pacht en eventuele vergoedingen die de pachter ontvangt op grond van de pachtwet. De regeling van het gebruik wordt opgemaakt na raadpleging van de belanghebbenden (artikel 32, § 5, van het besluit).

PROCEDURE NATUURINRICHTING

3.5.2 Betwistingen

Een belanghebbende kan de volgende zaken bij de bevoegde rechtbank¹⁸ betwisten:

- de vastgestelde cultuur- en bedrijfswaarde van de vroegere en nieuwe percelen;
- de vastgestelde meer- of minderwaarde van vroegere en nieuwe percelen;
- de vastgestelde oppervlakte¹⁹;
- de regeling van het gebruik van de nieuwe percelen.

In voorkomend geval brengt het projectcomité in het projectuitvoeringsplan en in de lijst van belanghebbenden de wijzigingen aan die voortkomen uit de rechterlijke uitspraak²⁰.

3.5.3 Uitvoering van het natuurinrichtingsproject en de natuurinrichtingsakte

Het projectcomité coördineert uiteindelijk de uitvoering van het project op basis van het vastgestelde projectuitvoeringsplan. De VLM en de verantwoordelijke actoren, vastgesteld in het projectuitvoeringsplan, worden belast met de uitvoering van de natuurinrichtingsmaatregelen²¹.

Niemand mag zich verzetten tegen de uitvoering van de natuurinrichtingsmaatregelen of mag de afpaling van de percelen hinderen. Voor de uitvoering van de maatregelen kan het comité voor bepaalde onroerende goederen tijdelijk beperkingen opleggen aan het genot van deze onroerende goederen.

Als het natuurinrichtingsproject gepaard gaat met wijzigingen aan de eigendomstoestand of het gebruik van percelen, laat het projectcomité het comité voor aankoop van het ministerie van financiën of een notaris een akte opmaken.

Met andere woorden, het projectcomité laat de instrumenterende ambtenaar (lees: notaris) een natuurinrichtingsakte opmaken als de natuurinrichtingsmaatregelen een of meer van de volgende maatregelen omvatten:

- kavelruil;
- aanpassing van wegen of van het wegennet;
- waterhuishoudingswerkzaamheden met een invloed op de bedrijfsvoering van de belanghebbenden;
- grondwerkzaamheden met een invloed op de bedrijfsvoering van de belanghebbenden.

Die akte legt de nieuwe eigendoms- en gebruikstoestand vast, samen met de data voor de ingebruikneming van de percelen en de financiële verrichtingen.

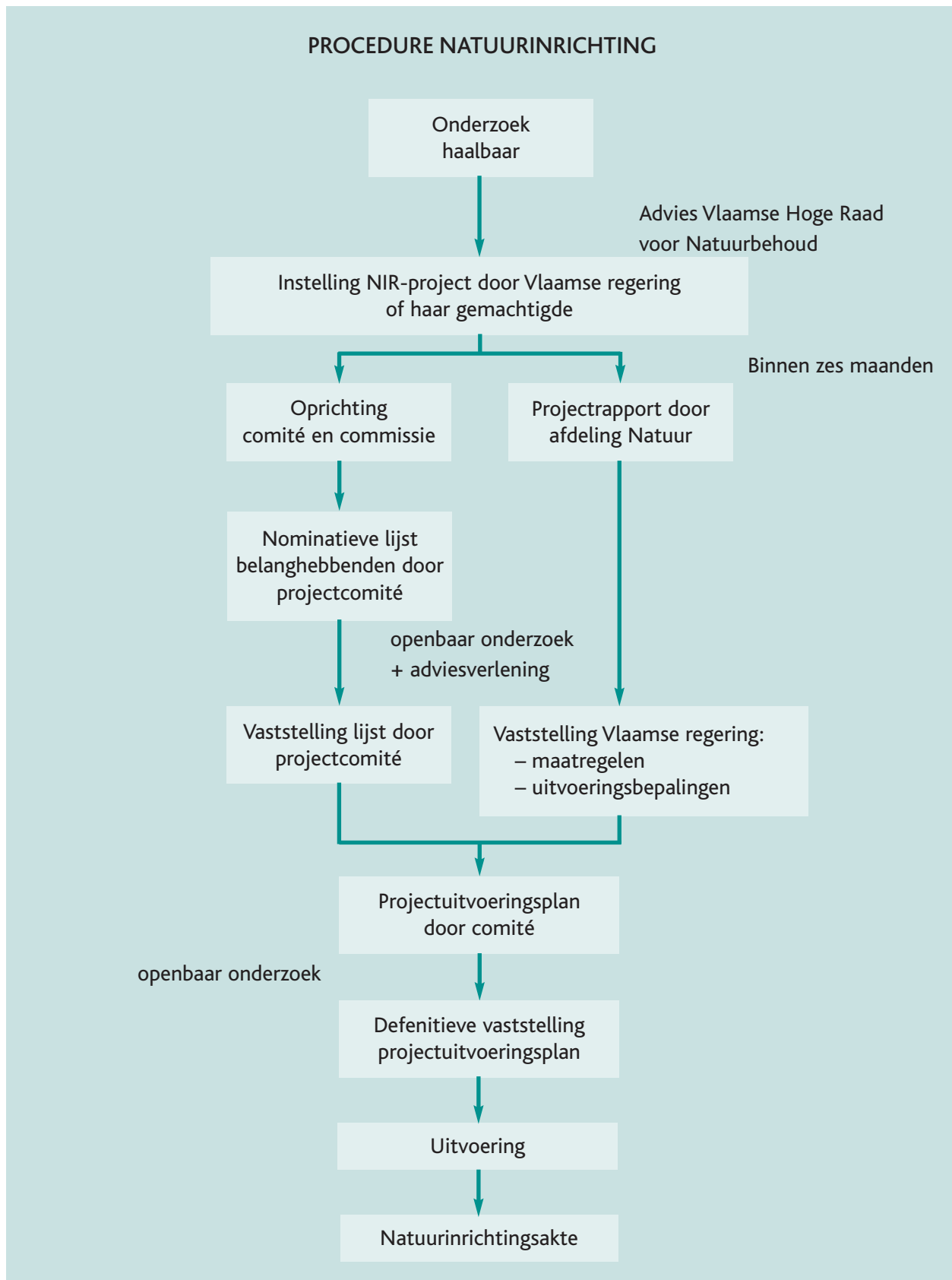
¹⁸ Iedere betwisting gaat normaal eerst naar de vrederechter van het kanton waarin het grootste gedeelte van het natuurinrichtingsproject is gelegen. De vrederechter kan de belanghebbende eventueel doorverwijzen naar een bevoegde rechtbank.

¹⁹ In de volgende gevallen: als de oppervlakte ten minste 3% afwijkt van de kadastrale oppervlakte; als de oppervlakte afwijkt van de oppervlakte, vastgesteld bij gerechtelijke beslissing; indien de oppervlakte ten minste 3% kleiner is dan de oppervlakte, vastgesteld in een akte met vaste dagtekening of vastgesteld na opmeting door een beëdigd expert (artikel 35, § 1, 3°, van het besluit).

²⁰ artikel 35, § 3, van het besluit

²¹ artikel art. 36 van het besluit

Hoe een natuurinrichtingsproject uitwerken?

3.6 Verkorte procedure

In bepaalde gevallen is er een verkorte procedure. Daardoor moeten er drie voorwaarden vervuld zijn:

- projectgebied is voor ten minste 80% eigendom van de overheid (Vlaams Gewest, openbare besturen); of van erkende terreinbeherende natuurverenigingen of van ten hoogste vijf eigenaars;
- alle belanghebbenden (eigenaars, erfpachthouders, opstalhouders, vruchtgebruikers, huurders en pachters) gaan akkoord met het natuurinrichtingsproject;
- alle belanghebbenden gaan akkoord met de verkorte procedure.

In dit geval is het mogelijk te beslissen via overeenstemming tussen de betrokkenen.

De verkorte procedure is dezelfde als de gewone procedure, met uitzondering van:

- het instellen van een projectcommissie (en bijgevolg ook alle adviezen die aan de commissie moeten worden gevraagd)²²;
- de nominatieve lijst van belanghebbenden²³;
- het financieringsplan en het projectuitvoeringsplan²⁴ (artikel 44, § 2).

Schema (zie schema in bijlage).

²² De volgende bepalingen zijn niet van toepassing in de verkorte procedure: artikel 22, 23, 24, § 3, 3°; 26, § 2, 30, § 2, 34, § 1, § 2, § 3, eers te lid.

²³ De volgende bepalingen zijn niet van toepassing in de verkorte procedure: artikel 28 en 29.

²⁴ De volgende bepalingen zijn niet van toepassing in de verkorte procedure: artikel 31, § 1, 4°.

4 STRUCTUREN

Voor elk natuurinrichtingsproject dat volgens een gewone procedure verloopt²⁵, worden er twee afzonderlijke officiële overlegorganen opgericht: het projectcomité en de projectcommissie. Beide organen bieden inspraakmogelijkheid voor natuurverenigingen in het natuurinrichtingsproject.

4.1 Projectcomité

4.1.1 Samenstelling

In het projectcomité zitten vertegenwoordigers van de betrokken overheden en maatschappelijke groepen (bijvoorbeeld. natuurverenigingen, landbouwkamers). Per effectief lid wordt er een plaatsvervanger aangewezen.

- **voorzitter** (een ambtenaar van de afdeling Natuur van AMINAL)
- **secretaris** (een ambtenaar van de Vlaamse Landmaatschappij)
- **vertegenwoordigers**:
 - de **afdeling Natuur** van AMINAL (1 persoon)
 - de andere **betrokken afdelingen** van de Vlaamse overheid (1 persoon per betrokken afdeling)
 - de betrokken **provincie(s)** (1 persoon per provincie)
 - de betrokken **gemeente(s)** (1 persoon per gemeente)
 - de **natuurverenigingen** (1 persoon)
 - de **provinciale landbouwkamer** (1 persoon), die voorgedragen wordt door de landbouwkamer van de betrokken provincie
 - de **notaris** (1 persoon), die voorgedragen wordt door de Vlaamse afdeling van de Koninklijke Federatie van Belgische Notarissen
 - de betrokken **maatschappij voor watervoorziening** (1 persoon)
 - de **erkende terreinbeherende natuurverenigingen** die als eigenaar of beheerder van een erkend natuurreservaat bij het project betrokken zijn (1 persoon per vereniging)

De administratieve zetel van het projectcomité is gevestigd op de buitendienst van de VLM waarin het grootste deel van het projectgebied is gelegen.

4.1.2 Taken

De algemene taak van het projectcomité is advies verlenen aan de bevoegde minister.

²⁵ Voor een natuurinrichtingsproject met verkorte procedure is het niet nodig om een projectcommissie op te richten (zie eerder).

– **Opmaken van de nominatieve lijst van belanghebbenden**

Dit gebeurt met medewerking van de Vlaamse Landmaatschappij. In principe moet de nominatieve lijst afgewerkt zijn uiterlijk drie maanden na de instelling van het project. De lijst maakt mee het voorwerp uit van het eerste openbaar onderzoek.

– **Het in ontvangst nemen van het projectrapport dat is opgemaakt door de afdeling Natuur in samenwerking met de Vlaamse Landmaatschappij**

Het projectrapport wordt binnen zes maanden na de instelling van het project bezorgd. Hierna start dan het openbaar onderzoek.

– **Adviesverlening aan minister**

Het comité bereidt het advies voor aan de minister over de maatregelen en uitvoeringsbepalingen van natuurinrichting uit het projectrapport.

– **Vraag voor advies aan commissie**

Bij het verlenen van advies aan de minister vraagt het comité eventueel advies van de commissie. Dat is verplicht als een van de volgende maatregelen wordt voorgesteld:

- 1 kavelruil uit kracht van wet;
- 2 aanpassing van de wegen en van het wegenpatroon;
- 3 opleggen van tijdelijke erfdienstbaarheden;
- 4 waterhuishoudingswerkzaamheden met een invloed op de bedrijfsvoering van de belanghebbenden;
- 5 grondwerkzaamheden met een invloed op de bedrijfsvoering van de belanghebbenden.

Het projectcomité vraagt ook het advies van de projectcommissie over de nominatieve lijst van belanghebbenden.

– **Verwerken opmerkingen en bezwaren uit het eerste openbaar onderzoek**

Het comité verwerkt de opmerkingen en bezwaren, geformuleerd bij het eerste openbaar onderzoek over het projectrapport en de lijst van vermoedelijke belanghebbenden. Hierbij motiveert het waarom al of niet van de bezwaren/opmerkingen afgeweken is en waarom de maatregelen en voorwaarden/bepalingen voor vaststelling voorgesteld worden. Dat alles wordt gebundeld in een zogenaamd overwegingsdocument.

– **Tweede adviesverlening aan de minister**

Op basis van bovenstaande elementen formuleert het comité een advies aan de minister over de vast te stellen maatregelen en bepalingen. Als adviezen van de commissie terzake niet worden gevolgd, moet dat grondig worden beargumenteerd. De minister neemt dan een besluit over de vaststelling van de maatregelen en uitvoeringsbepalingen.

– **Horen van de belanghebbenden**

Als het comité niet akkoord gaat met het advies van de projectcommissie over een bezwaar van een belanghebbende over de lijst, moet het comité de belanghebbende horen. Vervolgens stelt het comité de lijst van vermoedelijke belanghebbenden definitief vast.

– **Opmaken van het projectuitvoeringsplan**

Hiervoor vraagt het comité opnieuw advies aan de projectcommissie.

– **Openen van het tweede openbaar onderzoek**

De voorzitter en de secretaris van het comité openen het tweede openbaar onderzoek waaraan het projectuitvoeringsplan onderhevig is en dat betekend wordt aan alle belanghebbenden. Het comité vraagt advies aan de commissie inzake de opgeworpen bezwaren en opmerkingen uit het tweede openbaar onderzoek. Afwijkingen van deze adviezen moeten grondig beargumenteerd worden, waarbij belanghebbenden kunnen worden gehoord.

– Vaststellen van het projectuitvoeringsplan

Het comité stelt het projectuitvoeringsplan vast tenzij een belanghebbende binnen dertig dagen na de betekening van het openbaar onderzoek meedeelt aan het projectcomité dat hij elementen van het projectuitvoeringsplan betwist via de rechtbank. In dat geval wordt het projectuitvoeringsplan eventueel met een rechtsvonnis gewijzigd en opnieuw vastgesteld.

– Coördinatie van de uitvoering van het project

Het comité coördineert de uitvoering van het project. De uitvoering van de werkzaamheden gebeurt door de aangewezen actoren uit het projectuitvoeringsplan.

– Eventueel starten onderzoek naar bedrijfsverplaatsing.

– Laten opmaken van de natuurinrichtingsakte door de instrumenterende ambtenaar van het Comité tot Aankoop.

De adviesvragen aan de projectcommissie worden uiteraard niet gevraagd tijdens de verkorte procedure, aangezien dan geen projectcommissie wordt opgericht.

Bij afwezigheid van de meerderheid wordt het projectcomité opnieuw samengeroepen. Dat gebeurt om, ongeacht het aantal aanwezigen, te beraadslagen en te beslissen over dezelfde agendapunten. Bij staking van stemmen is de stem van de voorzitter beslissend.

4.2 Projectcommissie

4.2.1 Samenstelling

De commissie is samengesteld uit de belanghebbenden (eigenaars en gebruikers) bij het project en uit deskundigen. Het gaat telkens om personen uit het projectgebied of om personen die vertrouwd zijn met dat gebied. Per effectief lid wordt er een plaatsvervanger aangewezen. De voorzitter en de secretaris van het comité oefenen dezelfde functie uit bij de commissie.

- **voorzitter** (voorzitter van het projectcomité)
- **secretaris** (secretaris van het projectcomité)
- **vertegenwoordigers:**
 - de betrokken **erkende terreinbeherende natuurverenigingen**, uitgekozen uit een dubbele lijst die voorgedragen wordt door de erkende terreinbeherende natuurverenigingen die als eigenaar, gebruiker, vruchtgebruiker of beheerder van onroerende goederen bij het natuurinrichtingsproject zijn betrokken - (2 personen)
 - de erkende **gewestelijke natuur- en milieuverenigingen** of de natuur- en milieuverenigingen **uit de streek**, gekozen uit een dubbele lijst die voorgedragen wordt door de Vlaamse Hoge Raad voor Natuurbehoud (2 personen)
 - de **betrokken eigenaars, gebruikers, vruchtgebruikers en beheerders van de gronden** (2 personen)
 - **deskundigen** op het vlak van **natuurbehoud** en het **natuurlijk milieu**, die niet als eigenaar, gebruiker, vruchtgebruiker of beheerder van onroerende goederen bij het project zijn betrokken, op voordracht

- van een dubbele lijst van de Vlaamse Hoge Raad voor Natuurbehoud (2 personen uit de streek)
- **deskundigen** op het vlak van **landbouw**, die niet als eigenaar, gebruiker, vruchtgebruiker of beheerder van onroerende goederen bij het project zijn betrokken, op voordracht van een dubbele lijst van de Vlaamse Land- en Tuinbouwraad (2 personen uit de streek)
- **deskundigen** op het vlak van de bosbouw, die niet als eigenaar, gebruiker, vruchtgebruiker of beheerder van onroerende goederen bij het project zijn betrokken, op voordracht van een dubbele lijst van de Vlaamse Hoge Bosraad, voorzover bos met toepassing van het Bosdecreet voorkomt in het gebied van het project (2 personen uit de streek)
- de betrokken **maatschappij voor watervoorziening** (1 persoon)

4.2.2 Taken

Als algemene taak adviseert de projectcommissie het projectcomité. Dat advies moet, op verzoek van het projectcomité, binnen dertig dagen na de aanvraag gegeven worden. Tijdens de maanden juli en augustus wordt deze termijn verdubbeld.

Als het projectcomité het advies binnen die termijn niet heeft ontvangen, kan de behandeling van de zaak worden voortgezet.

Ook de projectcommissie adviseert pas geldig bij aanwezigheid van de meerderheid van de leden. Bij afwezigheid van de meerderheid van de leden wordt de projectcommissie opnieuw samengeroepen om ongeacht het aantal aanwezigen te beraadslagen en te beslissen over dezelfde agendapunten.

Uiteraard adviseert de projectcommissie niet tijdens een verkorte procedure, aangezien er dan geen commissie wordt opgericht.

– Advies verlenen aan comité over nominatieve lijst van (vermoedelijke) belanghebbenden

In principe moet de nominatieve lijst van belanghebbenden afgewerkt zijn uiterlijk drie maanden na de instelling van het project.

Het comité maakt de bovengenoemde lijst op, maar de Vlaamse Landmaatschappij staat het comité in deze taak bij. Deze lijst maakt vervolgens mee het voorwerp uit van het eerste openbaar onderzoek.

– Adviesverlening aan comité na eerste openbaar onderzoek

Het projectrapport, opgesteld door afdeling Natuur met bijstand van de Vlaamse Landmaatschappij, wordt aan de commissie bezorgd binnen de zes maanden na de instelling van het project. Hierna start dan het openbaar onderzoek. Na dit openbaar onderzoek betreffende het projectrapport adviseert de projectcommissie aan het projectcomité ten minste over de volgende maatregelen:

- 1 kavelruil uit kracht van wet;
- 2 aanpassing van de wegen en van het wegenpatroon;
- 3 erfdiensbaarheden vestigen of afschaffen;
- 4 tijdelijke beperkingen opleggen aan het genot van onroerende goederen;
- 5 waterhuishoudingswerkzaamheden met een invloed op de bedrijfsvoering van de belanghebbenden;
- 6 grondwerkzaamheden met een invloed op de bedrijfsvoering van de belanghebbenden.

Tevens geeft de commissie advies over de nominatieve lijst van belanghebbenden. Die lijst wordt vastgesteld door het comité. Het comité kan alleen slechts afwijken van de adviezen van de commissie als die afwijking grondig beargumenteerd wordt. Als het comité niet akkoord gaat met het advies van de projectcommissie over een bezwaar van een belanghebbende over de lijst, moet het comité de belanghebbende horen.

– **Adviesverlening aan het comité over het projectuitvoeringsplan**

Het projectcomité maakt het projectuitvoeringsplan op. Tijdens deze fase levert de commissie advies aan het comité.

– **Adviesverlening aan comité na tweede openbaar onderzoek**

Het projectuitvoeringsplan is het voorwerp van een tweede openbaar onderzoek. De commissie geeft advies aan het comité over de in dat openbaar onderzoek geformuleerde opmerkingen en bezwaren, binnen drie maanden na de vraag daartoe door het comité. Het comité kan van deze adviezen alleen afwijken als die afwijking grondig beargumenteerd wordt, mogelijk na het horen van belanghebbenden. Belanghebbenden kunnen rechtstreeks verzet aantekenen bij de rechtbank aangaande de vastgestelde financiële regeling en eigendoms- en gebruiksrechten mits het comité hiervan officieel in kennis gesteld wordt.

Uiteindelijk stelt het comité het projectuitvoeringsplan vast, na advies van de commissie, tenzij een belanghebbende binnen dertig dagen na de betekening van het openbaar onderzoek aan het projectcomité mededeelt dat hij elementen van het projectuitvoeringsplan betwist via de rechtbank. In dat geval wordt het projectuitvoeringsplan eventueel met een rechtsvonnis gewijzigd en opnieuw vastgesteld. Hierna kan de uitvoering van het project aanvangen.

Wie zit er in een natuurinrichtingsproject voor de natuurverenigingen?

■ Projectcomité

- natuurvereniging: 1 effectief lid en 1 plaatsvervanger
- Erkende terreinbeherende natuurverenigingen: 1 effectief lid en 1 plaatsvervanger per eigenaar of beheerder van een erkend natuurreservaat dat bij het project betrokken is

■ Projectcommissie

- betrokken erkende terreinbeherende natuurvereniging: 2 effectieve leden en 2 plaatsvervangers
- uit de streek afkomstige of gewestelijke natuur- en milieuverenigingen (via Vlaamse Hoge Raad voor Natuurbehoud): 2 effectieve leden en 2 plaatsvervangers
- deskundigen op het vlak van natuurbehoud en natuurlijk milieu (via Vlaamse Hoge Raad voor Natuurbehoud): 2 effectieve leden en 2 plaatsvervangers
- deskundigen op het vlak van bosbouw (via Vlaamse Hoge Bosraad): 2 effectieve leden en 2 plaatsvervangers
- betrokken eigenaars, gebruikers, vruchtgebruikers en beheerders van de gronden: 2 effectieve leden en 2 plaatsvervangers.

5 MAATREGELEN

Via een ministerieel besluit worden de concrete maatregelen per natuurinrichtingsproject vastgelegd. Tevens worden de bepalingen per maatregel in deze besluiten aangegeven.

5.1 Decretale maatregelen²⁶

5.1.1 Kavelruil uit kracht van de wet

Kavelruil is het ruilen van een stuk grond voor een perceel binnen of buiten het natuurinrichtingsproject²⁷. Het is een zuivere ruil van kavels zonder de aanpassing van de perceelsgrenzen, hoewel er ook sprake kan zijn van een ruil met herverkaveling, of met andere woorden dat er bij het ruilen bepaalde perceelsgrenzen gewijzigd kunnen worden.

Het ruilen van eigendom of van gebruik van percelen kan een oplossing zijn op plaatsen waar dit gebied binnen het projectareaal een probleem kan veroorzaken.

Kavelruil is soms een manier om problematisch landbouwgebruik uit een natuurgebied te halen. In natuurgebieden liggen namelijk vaak kleinere stukken landbouwgrond waarvan de uitbating zowel voor de boer als voor de natuur met problemen gepaard gaat. Aan de ene kant is het gebruik van mest en bestrijdingsmiddelen vanwege de bestemming als natuurgebied aan beperkingen onderworpen. Aan de andere kant kan de uitbating midden in het natuurgebied een negatieve impact hebben op de natuur in de buurt. Een natuurinrichtingsproject kan hiervoor een oplossing voorstellen: de boer kan een stuk grond ruilen tegen een nabijgelegen perceel dat eigendom is van de overheid, gelegen binnen de reële projectgrens en met een andere gewestplanbestemming. Enerzijds kan dit voor de landbouwer voordelen opleveren, doordat een aantal beperkingen voor de uitbating wegvallen. Anderzijds vrijwaart de grondruil de natuur van de invloeden van de uitbating.

Het ruilen van eigendom of van gebruik van percelen binnen de projectgrens kan ook een oplossing zijn op plaatsen waar een op zichzelf staand zonevreemd weekendverblijf of een sportterrein in een natuurgebied problematisch is. Om de verstoring te beperken, kan men het weekendverblijfje of het sportterrein een plaats geven buiten het natuurgebied.

5.1.2 Infrastructuur- en kavelwerkzaamheden

Dit zijn al de werkzaamheden die in kader van een natuurinrichtingsproject aan infrastructuur of kavels moeten plaatsvinden. Die werkzaamheden zijn soms noodzakelijk om het gewenste natuurstreefbeeld binnen het projectgebied te realiseren.

²⁶ de maatregelen bepaald in, artikel 47, §2, van het decreet.

²⁷ als er kavelruil met gebieden buiten het project gebeurt, dan is dat op vrijwillige basis, en dus niet uit kracht van de wet

- Onder infrastructuur- en kavelwerkzaamheden worden onder andere de volgende werkzaamheden begrepen:
- het samenvoegen of opdelen van percelen (als dat uit ecologisch of landschappelijk oogpunt verantwoord is);
 - het verplaatsen of wegnemen van afsluitingen tussen percelen;
 - het verplaatsen of aanpassen van elektriciteits-, gas-, waterleidingen en andere openbare nutsleidingen;
 - het plaatsen van voorzieningen voor het natuurbeheer zoals veeroosters en hekken;
 - het bestrijden van exoten;
 - het verwijderen van groen.

Al die werkzaamheden worden uitgevoerd met het oog op een optimale ontwikkeling van natuur voor het gebied.

In een projectgebied kan men percelen samenvoegen door de afsluiting ertussen te verwijderen om zo een groot begrazingsblok te doen ontstaan. Begrazing is een vaak toegepaste vorm van natuurbeheer. Een oordeelkundig begrazingsbeheer van een groot stuk grond kan een mozaïek opleveren van plekken die kort worden afgegraasd en van andere plekken waar struikjes of bomen opschieten. Die afwisseling is vanuit het oogpunt van natuurbehoud waardevol.

5.1.3 Aanpassing van wegen en wegenpatroon

Een aanpassing van het wegenpatroon kan bijvoorbeeld wenselijk zijn om het gebruik (verkeer, recreatie...) te kanaliseren zodat kwetsbare levensgemeenschappen beschermd worden tegen verstoring. Daarnaast zijn maatregelen als het gebied verkeersvrij maken, het verplaatsen van wegtracés en het aanpassen van het soort wegverharding ook vormen van aanpassing van de wegen en van het wegenpatroon.

Soms moet men een wegtracé verleggen om een groter rustgebied te creëren voor overwinterende broedvogels.

In natte gebieden wordt soms voor wandelaars een houten knuppelpad aangelegd. Dat maakt het mogelijk drassig gebied te betreden of er beheersmateriaal te verplaatsen zonder de bodem te verstoren.

5.1.4 Bewarende maatregelen

Om te voorkomen dat, vanaf het moment van de aanwijzing, het gebruik of de plaatsgesteldheid van het gebied zodanig wordt gewijzigd dat het natuurinrichtingsproject belemmerd wordt, worden "bewarende maatregelen" ingesteld. Dat betekent dat men in het projectgebied afziet van ingrepen die de uitvoering van het project zouden beïnvloeden. Doordat deze maatregel in het uitvoeringsbesluit echter concreter niet wordt uitgewerkt, moet men in feite voor deze maatregel terugvallen op andere, flankerende maatregelen zoals vegetatiewijzigingen en verbodsbepalingen in het VEN.

Als het project in de herinrichting van een poel voorziet, is het belangrijk dat niemand in de tussentijd de poel dempt.

Op een perceel waar men een moerasgebied wil creëren in het kader van een natuurinrichtingsproject mag men geen populieren aanplanten.

5.1.5 Het tijdelijk opheffen van de bevoegdheden van overheden en besturen

Het tijdelijk overdragen van de bevoegdheden van bepaalde administratieve overheden en openbare besturen aan het projectcomité tijdens de uitvoering van het natuurinrichtingsproject is een administratieve maatregel. De bedoeling ervan is de afhandeling van een natuurinrichtingsproject vlotter te laten verlopen en de activiteiten in het projectgebied beter op elkaar af te stemmen. Ook hier geldt, doordat er geen uitvoering is gegeven aan deze maatregel in een aanvullend besluit, dat deze maatregel in strikte zin dode letter blijft.

Bij een wijziging van het waterpeil moet de bevoegdheid van Polders en Wateringen tijdelijk opgeschort worden voor een bepaald gebied. Op die manier kan het projectcomité zonder administratieve belemmering de nodige waterpeilwijzigingen doorvoeren.

5.1.6 Erfdienstbaarheden vestigen of afschaffen

Een erfdienstbaarheid is een last die op een onroerend goed wordt gelegd tot gebruik en tot nut van een erf dat aan een andere eigenaar toebehoort.

In het kader van een natuurinrichtingsproject kan een overbodige erfdienstbaarheid afgeschaft worden of een nieuwe erfdienstbaarheid gevestigd worden.

Het recht van doorgang –dat een erfdienstbaarheid– is, kan afgeschaft worden door een weg te schrappen van een landbouwer of een andere gebruiker die dwars door een projectgebied loopt. Die afgeschafte weg kan dan eventueel wel op een andere plaats gevestigd worden op een ander perceel.

5.1.7 Waterhuishoudingswerkzaamheden

De waterhuishouding van een gebied is voor planten en dieren zeer belangrijk. De kenmerken van waterlopen (vorm en aard van de oever, het meanderen, stroomsnelheid, enzovoort) spelen daarbij een rol. In het kader van een natuurinrichtingsproject zijn werkzaamheden aan de waterhuishouding zoals peilwijzigingen, wijzigingen van de structuurkenmerken van waterlopen en aanpassing van de watertoevoer en -afvoer mogelijk om de specifieke leefomstandigheden voor planten- en diersoorten te herstellen of te doen ontstaan.

Voorbeelden van waterhuishoudingswerkzaamheden zijn: de oevers of het lengte- en dwarsprofiel van de watertoevoer en -afvoer wijzigen, het waterpeil wijzigen, de migratiemoeilijkheden voor vissen oplossen via vistrappen.

5.1.8 Grondwerkzaamheden zoals reliëfaanpassing en afgraving

Bij natuurinrichting zijn grondwerkzaamheden soms wenselijk.

Voorbeelden:

- *Men verwijdert een voedselrijke bodemlaag om de groei van planten uit voedselarme milieus te begunstigen.*
- *Men scheidt nieuwe leefgebieden voor planten en dieren door een poel te graven.*
- *Het kan wenselijk zijn om het reliëf van percelen te herstellen of aan te passen om dieren meer schuilmogelijkheden te bieden. Zo kan men een heuvel maken om een broed- en schuilgebied te creëren voor de ijsvogel.*
- *Soms is het voor de waterhuishouding in een gebied nodig om dijkes aan te leggen of aan te passen.*

5.1.9 Uitbouw van natuureducatieve voorzieningen

Een natuurinrichtingsproject kan in het projectgebied voorzieningen treffen voor natuureducatie.

Voorbeelden zijn:

- *informatieborden en kijkhutten plaatsen;*
- *paden bewegwijzeren;*
- *een bezoekerscentrum oprichten;*
- *een wandelleerpad of een educatieve natuurtuin aanleggen;*
- *de voorzieningen aanpassen voor personen met een handicap.*

5.1.10 Bedrijfsverplaatsing

Bedrijfsverplaatsing is het overbrengen van een (landbouw)bedrijf (de bestaande bedrijfsgebouwen met eventuele bedrijfswoning en de onmiddellijke aanhorigheden) uit een ecologisch kwetsbaar gebied naar een ander gebied. Daar kunnen de toekomstgerichte bedrijfsstructuren zich economisch en ecologisch verantwoord ontwikkelen²⁸.

Bedrijfsverplaatsing is vrij ingrijpend en gebeurt in het kader van natuurinrichting in de regel alleen op verzoek van de eigenaar en na grondig onderzoek.

De bedrijfsverplaatsing houdt in dat:

- de eigenaar het bestaande bedrijf aan de VLM ter beschikking stelt;
- de VLM voor een nieuw bedrijf (nieuwbouw of verbouwing) zorgt voor de belanghebbende²⁹.

²⁸ artikel 38, § 1, van het besluit

²⁹ artikel 38, § 2, van het besluit

Het onderzoek wordt ingesteld op grond van het projectuitvoeringsplan of op verzoek van de eigenaar (als dat verzoek ingediend is voor de definitieve vaststelling van het projectuitvoeringsplan).

Het onderzoek houdt in dat het projectcomité onder meer de noodzaak van de verplaatsing nagaat. Zowel ecologische als socio-economische redenen worden onderzocht³⁰.

Voor hetzelfde onderzoek vraagt het natuurinrichtingscomité advies aan:

- de gemachtigde ambtenaar van stedenbouw;
- de afdelingen Milieuvergunningen en Land van AMINAL;
- de administratie Land- en Tuinbouw (ministerie van de Vlaamse Gemeenschap);
- de afdeling Mestbank van de VLM;
- de afdeling Bodemsanering van OVAM³¹.

Op basis van het onderzoek beslist het projectcomité om de procedure voor bedrijfsverplaatsing al dan niet op te starten.

Deze procedure houdt in³²:

- vraag aan de minister voor principiële goedkeuring van de bedrijfsverplaatsing³³;
- na principiële goedkeuring door de minister maakt de VLM (namens het Vlaamse Gewest) een ontwerp van overeenkomst op met de betrokkene;
- de VLM legt de bedrijfsverplaatsing voor aan de minister voor definitieve goedkeuring³⁴;
- de VLM onderschrijft de overeenkomst samen met de belanghebbende;
- in voorkomend geval legt de eigenaar de aanvraag voor de opening van een krediet ter goedkeuring voor aan de VLM;
- verlijden door de instrumenterende ambtenaar verlijdt de akte van aankoop van het bestaande bedrijf en van de kredietverlening voor het nieuwe bedrijf.

De procedure voor bedrijfsverplaatsing is weergegeven in het schema als bijlage.

5.1.11 Tijdelijk beperkingen opleggen aan het genot van onroerende goederen

Deze maatregel is vergelijkbaar met het opleggen van tijdelijke erfdienstbaarheden. Deze maatregel omvat plaatsen van materialen en doorgang verlenen aan personen tijdens de duur van het natuurinrichtingsproject. In strikte zin zijn dit geen erfdienstbaarheden, en vallen ze dus niet onder deze maatregel.

Om een graafmachine doorgang te verlenen of materiaal te stapelen, kan de overheid vragen om een stuk grond te mogen gebruiken.

³⁰ artikel 39, § 1 & § 2, van het besluit

³¹ artikel 39, § 3, van het besluit

³² artikel 40 van het besluit

³³ voor de gegevens die in de aanvraag opgenomen moeten zijn: artikel 40, § 1, van het besluit

³⁴ voor de gegevens voor de definitieve goedkeuringsaanvraag: artikel 40, § 3, van het besluit.

5.2 Andere maatregelen

De maatregelen, opgesomd in artikel 47,§ 2, kunnen nog aangevuld worden met andere instrumenten van het decreet. De lijst van maatregelen in artikel 47 kan dus met andere woorden gecombineerd worden met andere maatregelen uit het Natuurdecreet.

5.2.1 Recht van voorkoop

Het recht van voorkoop³⁵ houdt in dat de Vlaamse regering bij verkoop van de grond het recht heeft om als eerste te kopen of om reeds voorgekochte gronden en gebouwen aan te kopen in de plaats van de hoogste bidder. Dat kan zowel bij een openbare of een onderhandse verkoop. Het recht van voorkoop kan toepasbaar gemaakt worden in alle gewestplanbepalingen.

De overheid kan in de projectgebieden van natuurinrichting³⁶ via een dergelijk recht gronden en gebouwen verwerven. Het recht van voorkoop gaat in zodra een project is ingesteld.

Het recht van voorkoop van een pachter of een ruilverkavelingscomité krijgt echter steeds voorrang. Het recht van voorkoop zoals bepaald in artikel 37 van het decreet, onder meer in de afbakening van een natuurinrichtingsproject, doet dus geen afbreuk aan de bestaande regelingen inzake het recht van voorkoop, die steeds voorrang hebben³⁷.

Hoe een notaris de Vlaamse regering op de hoogte moet brengen van een verkoop of van een hoger bod, staat in de wetgeving beschreven. Belangrijk is dat de notaris verplicht is om de Vlaamse regering de kans te geven van haar recht van voorkoop gebruik te maken. Als hij dat niet doet, kan de Vlaamse regering toch nog in de plaats treden van de koper. Ze kan dan ook van de verkoper een schadevergoeding eisen.

In het uitvoeringsbesluit wordt de VLM gemachtigd om het recht van voorkoop, bepaald in artikel 37 van het decreet, uit te oefenen³⁸. Dat betekent dus dat de Vlaamse Landmaatschappij optreedt voor de Vlaamse regering.

In de mate dat de gronden vrij zijn van gebruik wijst de VLM de gebruiksrechten van de aangekochte goederen toe aan de afdeling Natuur. Op voorstel van de afdeling Natuur kunnen de gebruiksrechten ook worden toegewezen aan de afdeling Bos en Groen, een openbaar bestuur, een erkende terreinbeherende vereniging of de administratie Waterwegen en Zeewezen (AWZ) voor gronden binnen de maritieme duinstreek³⁹.

³⁵ Zie **6.2.1 Recht van Voorkoop**, p. 32

³⁶ Recht van voorkoop is ook van toepassing in reservaatgebieden en VEN-gebieden.

³⁷ artikel 37, § 1, van het decreet

³⁸ artikel 5 van het besluit

³⁹ artikel 6 van het besluit

5.2.2 Onteigening en aankoop in der minne

In het uitvoeringsbesluit van het Natuurdecreet wordt bepaald dat de VLM voor de uitvoering van natuurinrichtingsmaatregelen onroerende goederen kan verwerven via aankoop in der minne. Ook kan ze dat, na machtiging door de Vlaamse regering, via onteigening ten algemene nutte⁴⁰.

De VLM wijst de gebruiksrechten van deze goederen in de regel toe aan de afdeling Natuur. De gebruiksrechten kunnen ook, na advies van de afdeling Natuur, worden toegewezen aan de afdeling Bos en Groen, aan een openbaar bestuur of aan een erkende terreinbeherende natuurvereniging⁴¹.

5.2.3 Verbodsbepalingen in het VEN

Voor de gebieden in het VEN (GEN en GENO⁴²) zijn in het decreet bepaalde verbodsbepalingen opgenomen.

Het betreft onder meer:

- het verbod op het wijzigen van het reliëf van de bodem;
- het uitvoeren van werkzaamheden die rechtstreeks of onrechtstreeks het grondwaterpeil wijzigen en maatregelen die de bestaande ontwatering en afwatering versterken;
- het wijzigen van de structuur van de waterlopen⁴³.

Voor deze verbodsbepalingen kan echter een ontheffing worden verkregen in de natuurrichtplannen. In de memorie van toelichting wordt hierover expliciet vermeld dat deze ontheffingen enkel kunnen worden toegekend op basis van natuurbehoudsmotieven, bijvoorbeeld voor de uitvoering van een natuurinrichtingsproject⁴⁴.

5.2.4 Verbodsbepalingen in natuureservaten

Voor de natuureservaten zijn in het decreet bepaalde verbodsbepalingen opgenomen zoals het verbod om het waterpeil te wijzigen⁴⁵.

Voor deze verbodsbepalingen kan ook een ontheffing worden verkregen in een goedgekeurd beheersplan. De memorie van toelichting verduidelijkt hierbij dat ontheffingen in het beheersplan enkel kunnen worden toegekend voor beheers- en natuureducatieve infrastructuur⁴⁶.

5.2.5 Wijziging van vegetatie en kleine landschapselementen

Bepaalde wijzigingen van vegetatie en kleine landschapselementen zijn onderworpen aan verbodsbepalingen of een vergunnings- of meldingsplicht. In het geval van goedgekeurde natuurinrichtingsprojecten vervallen die verbodsbepalingen en de vergunnings- of meldingsplicht evenwel. Algemene voorwaarde hierbij is

⁴⁰ artikel 37,§ 1, van het besluit

⁴¹ artikel 37,§ 2, van het besluit

⁴² GEN: Grote Eenheden Natuur ; GENO: Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling

⁴³ artikel 25,§ 3, en art. 26 § 3, van het decreet

⁴⁴ Zie bijlage 2: Natuurdecreet en wijzigingen, b. memorie van toelichting, p.

artikel 35, 10°, van het decreet

⁴⁶ Zie bijlage 2: Natuurdecreet en wijzigingen, b. memorie van toelichting, p.

dat de zorgplicht van artikel 14 van het decreet wordt nageleefd. Voor de natuurinrichtingsprojecten die worden goedgekeurd na de inwerkingtreding van het besluit, geldt de vrijstelling van de verbodsbepalingen en de vergunnings- of meldingsplicht enkel voor activiteiten die als dusdanig expliciet zijn opgenomen in het project.

<p>Verbodsbepalingen voor het wijzigen van kleine landschapselementen en vegetaties (artikel 7, § 1, van het besluit)</p> <p>Natuurvergunningsplicht voor vegetatiewijziging (artikel 9 en 10, § 1, van het besluit)</p> <p>Natuurvergunningsplicht voor wijziging van kleine landschapselementen (artikel 11, § 1, van het besluit)</p> <p>Meldingsplicht voor het wijziging van vegetatie en/of kleine landschapselementen (artikel 18, § 1, van het besluit)</p>	<p>Gelden niet in geval van goedgekeurd natuurinrichtingsproject</p>	<p>Artikel 7, § 2, 3°, e, van het besluit</p> <p>Artikel 10, § 2, 3°, e, van het besluit</p> <p>Artikel 11, § 2, 3°, e, van het besluit</p> <p>Artikel 18, § 2, 3°, e, van het besluit</p>
---	--	--

5.2.6 Maatregelen binnen de speciale beschermingszones

In het Natuurdecreet worden er een hele reeks maatregelen voorgesteld in artikel 13, 27, 28, 29 en 30. Die zijn ook van toepassing op de speciale beschermingszones, bedoeld in de Habitat- en Vogelrichtlijn. Een natuurinrichtingsproject voor een gebied dat behoort tot een speciale beschermingszone maar niet tot het VEN, moet naast de maatregelen op basis van de bovenstaande artikels, die maatregelen bevatten die nodig zijn voor de instandhouding van de habitats van soorten waarvoor de speciale beschermingszones werden vastgesteld of aangewezen. Maatregelen die een eventueel een ander natuurbeeld zouden kunnen veroorzaken in een speciale beschermingszone dan dat type natuur waarvoor het gebied de bescherming kreeg, zijn niet toegelaten.

5.3 Procedureverplichtingen voor maatregelen bij natuurinrichting

Voor enkele van de maatregelen, genoemd in artikel 47 van het decreet, worden procedurele verplichtingen opgelegd in het besluit.

<ul style="list-style-type: none"> – kavelruil – aanpassing van wegen of het wegenpatroon – waterhuishoudingswerkzaamheden met een invloed op de bedrijfsvoering van de belanghebbenden 	<ul style="list-style-type: none"> – bij het voorstellen van deze maatregelen in het projectrapport is het advies van de projectcommissie vereist (artikel 26, § 2, van het besluit) – het projectuitvoeringsplan moet aanvullende informatie bevatten (artikel 31, § 2, van het besluit)
--	---

<ul style="list-style-type: none"> – grondwerkzaamheden met een invloed op de bedrijfsvoering van de belanghebbenden 	<ul style="list-style-type: none"> – een natuurinrichtingsakte is vereist (artikel 41, van het besluit)
<ul style="list-style-type: none"> – erfdienstbaarheden vestigen of afschaffen – tijdelijk beperkingen opleggen aan het genot van onroerende goederen 	<ul style="list-style-type: none"> – bij het voorstellen van deze maatregelen in het projectrapport is het advies van de projectcommissie vereist (artikel 26, § 2, van het besluit) – het projectuitvoeringsplan moet aanvullende informatie bevatten (artikel 31, § 2, van het besluit) – het projectcomité kan tijdelijke erfdienstbaarheden opleggen zoals: doorgang verlenen aan personen, voertuigen en machines; de plaatsing van materialen toelaten, gereedschappen en werktuigen toelaten; het storten en uitspreiden van specie uit aanpalende waterlopen toelaten; de tijdelijke wijziging van het waterpeil toelaten (artikel 36, § 3, van het besluit).
<p>bedrijfsverplaatsing</p>	<p>De procedure hiervoor is uitgewerkt in artikel 38, 39, 40, van het besluit (zie ook schema x)</p>

Wat kan een natuurinrichtingsproject allemaal inhouden?

- Decretale maatregelen uit het Natuurdecreet: artikel 47, §2
 - kavelruil uit kracht van de wet
 - infrastructuur- en kavelwerkzaamheden
 - aanpassing van wegen en wegenpatroon
 - bewarende maatregelen
 - tijdelijk opheffen van de bevoegdheden van overheden en besturen
 - erfdienstbaarheden vestigen of aanschaffen
 - waterhuishoudingswerkzaamheden
 - grondwerkzaamheden zoals reliëfaanpassing en afgraving
 - uitbouw van natuureducatieve voorzieningen
 - bedrijfsverplaatsing
- Recht van voorkoop
- Onteigening en aankoop in der minne
- Verbodsbepalingen in het VEN
- Verbodsbepalingen in natuurreservaten
- Wijziging van vegetatie en kleine landschapselementen
- Maatregelen binnen de speciale beschermingszones

6 FINANCIERING EN KOSTPRIJS

6.1 Inrichtingskosten

Voor de eigenlijke projectuitvoering blijven de kosten beperkt tot studies. De grootste kosten zullen uiteraard gepaard gaan met de uitvoering van de werkzaamheden.

De werkzaamheden beginnen op zijn vroegst 1,5 à 2,5 jaar na de instelling van het project. Bij projecten met verkorte procedure kunnen de werkzaamheden na ongeveer 1,5 jaar beginnen.

Er kan een onderscheid gemaakt worden tussen kosten 'natuur' en 'andere' kosten.

Kosten 'natuur' behelzen:

- grondwerkzaamheden;
- beplantingen aanbrengen en verwijderen;
- infrastructuur aanleggen, zoals waterbouwkundige infrastructuur, infrastructuur voor natuureducatie (informatieborden, observatiehutten);
- achterstallig beheer;
- archeologie.

Onder de 'andere' kosten vallen:

- infrastructuur ondergronds leggen en verwijderen;
- afbraak;
- bodemsanering;
- waterzuivering;
- begeleidende infrastructuurwerkzaamheden: geluidswanden, parkeergelegenheid aanleggen.

Voor deze zogenaamde 'andere' kosten wordt medefinanciering (bijvoorbeeld door OVAM voor bodemsanering) gezocht.

Na een aanloopfase kost de uitvoering van een natuurinrichting gemiddeld ongeveer 10 miljoen euro per jaar. Op basis van de huidige kostenramingen bedragen de inrichtingskosten ongeveer 62.500 euro/ha.

6.2 Aankoop van gronden

6.2.1 Recht van voorkoop

Als de minister het besluit van instelling van de natuurinrichtingsprojecten heeft ondertekend, geldt in de projectgebieden een recht van voorkoop: alle gronden die in dat gebied worden verkocht, moeten aan de Vlaamse overheid te koop aangeboden worden. Die kan de gronden dan kopen tegen de afgesproken prijs.

Aangezien de grondmobiliteit in Vlaanderen erg laag is, worden via deze weg slechts weinig gronden verworven. Een ruwe schatting⁴⁷ leert dat zo minder dan 1% van het projectgebied kan worden verworven.

6.2.2 Aankopen in der minne

Daarom zijn aanvullende grondaankopen noodzakelijk, vooral voor de natuurinrichtingsprojecten met normale procedure. Die grondverwerving is onder andere van belang voor een eventuele grondenruil. Hiervoor is er een bedrag uitgetrokken in het reguliere aankoopbudget voor grondverwerving natuur.

⁴⁷ Cijfergegevens verkregen van VLM

7 NAZORG EN MONITORING

Een gebied inrichten voor de natuur is één zaak. Nadien moeten we ook weten hoe de natuur er zich ontwikkelt. Verschijnen en blijven er in het gebied inderdaad de soorten waarvoor de maatregelen en werkzaamheden bedoeld waren? Hoe snel verandert de natuur in het gebied? Is het wenselijk om de maatregelen bij te sturen? Om die vragen te beantwoorden, is het nodig om na natuurinrichting de veranderingen in het milieu en in de flora en fauna te blijven volgen. De gegevens uit dat onderzoek moeten opgenomen worden in het natuurrapport, een rapport dat volgens het Natuurdecreet om de twee jaar wordt opgemaakt. Het rapport beschrijft de toestand van de natuur in Vlaanderen, beoordeelt het Vlaamse natuurbeleid en legt de wetenschappelijke grondslag voor een aangepast beleid.

Vaak zal het nodig zijn om na natuurinrichting de flora en fauna te blijven beheren. Een poel die men heeft aangelegd, zal men regelmatig moeten baggeren om verlanding tegen te gaan; een hooilandbegroeiing die is ontstaan, heeft een jaarlijkse maaibeurt nodig om niet te verruigen, enzovoort. Bij natuurinrichting worden daarover afspraken gemaakt: wie beheert wat en hoe? Ook voor gronden die de Vlaamse overheid heeft aangekocht, is het mogelijk het beheer toe te vertrouwen aan een Vlaamse overheidsdienst, een provincie of een gemeente, een erkende natuurvereniging, enzovoort. De Vlaamse overheid kan hiervoor overeenkomsten sluiten.

7.1 Nazorg

Als natuurinrichtingsproject voltooid is, wordt de natuurinrichtingsakte opgemaakt. Die akte legt de nieuwe eigendoms- en gebruiksstructuren vast. Ook kan erin opgenomen worden wie verder verantwoordelijk is voor het beheer van de verworven gronden. Dat beheer zal meestal worden toegewezen aan de afdeling Natuur van AMINAL. Maar ook andere overheden, openbare besturen en terreinbeherende natuurverenigingen kunnen hierbij betrokken worden. De Vlaamse Landmaatschappij kan haar steentje bijdragen door hierover afspraken te maken met de betrokkenen.

7.2 Monitoring

Na de uitvoering van een natuurinrichtingsproject is het van belang om de resultaten te blijven volgen. Uit de resultaten kan immers afgeleid worden of het instrument effectief is. Ook moet blijken of de maatregelen uit het natuurinrichtingsproject wel degelijk de doelstellingen van het project realiseren. Zo kan men de efficiëntie van de natuurinrichtingsmaatregelen afwegen.

De monitoring wordt georganiseerd door afdeling Natuur en door de VLM. Het Instituut voor Natuurbehoud en natuurverenigingen kunnen hierbij worden betrokken. De monitoringsresultaten kunnen worden opgenomen in een monitoringsrapport.

7.2.1 Beleidsmonitoring

Monitoring van de ecologische ontwikkelingen in het projectgebied heeft in eerste instantie tot doel te komen tot een systeem van kwaliteitsbewaking voor het beleid. Hiermee vindt een evaluatie en terugkoppeling van de Vlaamse beleidsdoelen plaats.

7.2.2 Projectmonitoring

Monitoring van een natuurinrichtingsproject omvat het in de tijd volgen van de ontwikkelingen van natuurwaarden die plaatsvinden naar aanleiding van een eenmalige ingreep (inrichtingsmaatregelen) of de ingezette vorm van beheer. Hierbij heeft monitoring dus een signalerende functie. Het is noodzakelijk om te kunnen achterhalen waarom eventuele negatieve ontwikkelingen zich voordoen.

De resultaten van monitoring worden gebruikt om natuurdoelen op projectniveau te toetsen. Een dergelijke evaluatie laat ook toe latere projecten nog oordeelkundiger uit te voeren.

8 COMMUNICATIE EN OVERLEG

Omdat de maatregelen bij natuurinrichting soms vrij ingrijpend kunnen zijn, wordt in een natuurinrichtingsproject veel aandacht besteed aan openbaarheid, overleg, inspraak en advies.

- In de gemeenten waar natuurinrichtingsprojecten uitgevoerd worden, krijgen alle inwoners gedurende het verloop van het project verschillende natuurinrichtingskrantjes in de bus. Daarin wordt uitgelegd welke maatregelen getroffen zullen worden en waarom. Men verneemt er wat de stand van zaken van het project is en op welke manieren men inspraak heeft in het project.
- Op belangrijke momenten in de loop van het project wordt er een openbaar onderzoek uitgevoerd. De opmerkingen uit de openbare onderzoeken spelen mee bij de beslissingen over het project.
- Het comité kan mensen uitnodigen om hun opmerkingen en bezwaren toe te lichten.
- De goedgekeurde plannen en documenten liggen tijdens de hele duur van het project ter inzage van de belanghebbenden en het publiek.
- Alle betrokken overheden en overheidsdiensten en alle belanghebbenden zijn vertegenwoordigd in het comité en in de commissie en ze spreken zich uit over de plannen en de uitvoering ervan. De belanghebbenden spelen er bovendien een rol bij de voordracht van hun vertegenwoordigers in het comité en de commissie.
- Bij elke belangrijke stap in het project geven het comité en de commissie hun advies.
- Er is een regeling ontworpen voor eventuele betwistingen.
- Alle nodige afspraken over eigendom en gebruik van gronden en over financiële afrekeningen komen duidelijk in de akte bij een notaris.

8.1 Openbaarheid, overleg, inspraak en advies

Een natuurinrichtingsproject kan ingrijpende veranderingen met zich meebrengen en dat houdt in dat overleg noodzakelijk is, allereerst met eigenaars en gebruikers van gronden. Ook minder rechtstreeks betrokkenen worden geïnformeerd en gehoord. Zo krijgen de mensen in en rond het projectgebied ongeveer één keer per jaar een natuurinrichtingskrant in de bus, met een stand van zaken en een vooruitblik. De krantjes worden ook gebruikt om de twee openbare onderzoeken aan te kondigen. Die laten de belanghebbenden en alle geïnteresseerden toe om officieel hun opmerkingen, suggesties of bezwaren kenbaar te maken.

Om een voldoende groot draagvlak voor het project te garanderen, zijn alle betrokken overheden, openbare besturen en natuurverenigingen vertegenwoordigd in het projectcomité en zitten er streekdeskundigen en vertegenwoordigers van belanghebbenden in de projectcommissie. Die organen geven advies bij iedere belangrijke stap in het project. Het projectcomité kan mensen uitnodigen om hun ingediende opmerkingen of bezwaren toe te lichten. De openbaarheid van bestuur wordt gegarandeerd doordat alle goedgekeurde plannen en documenten tijdens de hele duur van het project ter inzage liggen.

Er is ook veel informele communicatie met de partners en met het publiek. Er worden voorlichtingsavonden georganiseerd, waar de plannen voor het gebied worden toegelicht en besproken met de omwonenden. Er zijn ook informele contacten met de eigenaars en gebruikers van gronden, opdat regelingen getroffen kun-

nen worden die zo veel mogelijk win-win situaties opleveren. Tijdens de openbare onderzoeken kan men een vertegenwoordiger van het projectteam opzoeken in het gemeentehuis. Tijdens de werkzaamheden op het terrein kan men regelmatig in de werfkeet terecht met vragen en opmerkingen.

Via de regionale pers wordt ervoor gezorgd dat het grote publiek op de hoogte blijft.

8.2 Rol van de partners

Bij een natuurinrichting werken verschillende overheden samen: het Vlaamse Gewest, provincies, gemeenten, enzovoort. Twee overheidsdiensten zijn van zeer nabij bij de projecten betrokken: de afdeling Natuur van AMINAL en de Vlaamse Landmaatschappij.

8.2.1 Vlaams minister, bevoegd voor het natuurbehoud

De Vlaamse minister, bevoegd voor het leefmilieu, beslist over de instelling van projecten en over de samenstelling van het comité en de commissie, legt vast welke maatregelen in de projecten getroffen kunnen worden, en keurt de manier goed waarop die maatregelen uitgevoerd moeten worden.

8.2.2 Vlaamse Landmaatschappij (VLM)

De Vlaamse Landmaatschappij is een openbare instelling van het Vlaamse Gewest. Haar opdracht is “de zorg voor de open ruimte in Vlaanderen”. Naast de betrokkenheid bij de nieuwe natuurmaatregelen heeft de Vlaamse Landmaatschappij nog vier andere kerntaken: ruilverkaveling, landinrichting, mestbank en ondersteunend centrum GIS-Vlaanderen.

Het Vlaamse Gewest neemt alle kosten voor de voorbereiding en de uitvoering van de projecten voor zijn rekening.

De Vlaamse Landmaatschappij heeft bij een natuurinrichting een ondersteunende rol en is tevens het aanspreekpunt voor concrete natuurinrichtingsprojecten. Ze verzorgt het secretariaat van het projectcomité en de projectcommissie, helpt bij het opmaken van de projectplannen en -documenten, organiseert de communicatie over de projecten, zorgt voor de uitvoering van de natuurinrichtingsmaatregelen op het terrein, enzovoort. De VLM houdt tevens toezicht op de werkzaamheden op het terrein en begeleidt de financiële afwikkeling van de projecten.

8.2.3 Afdeling Natuur van AMINAL

De afdeling Natuur behoort tot de administratie Milieu-, Natuur-, Land- en Waterbeheer (AMINAL). Die administratie maakt deel uit van het departement Leefmilieu en Infrastructuur van de Vlaamse overheid.

De afdeling Natuur zorgt voor de voorbereiding en de uitvoering van het Vlaamse natuurbeleid, en is daarnaast ook aanspreekpunt en uitvoerende overheid voor natuurinrichting. Het motto van de afdeling is “Natuur, daar zorgen we voor”.

Ook bij natuurinrichting is de afdeling Natuur verantwoordelijk voor de beleidszaken.

Ze bereidt de voortgangscntrole van natuurinrichtingsprojecten voor en ze zit de vergaderingen van het comité en de commissie voor.

De afdeling stuurt de maatregelen in het natuurinrichtingsproject en de uitvoering ervan.

8.2.4 Projectcomité en -commissie

De rol van het projectcomité en de projectcommissie werd hierboven uitgebreid toegelicht.

8.2.5 Gemeentebesturen

De gemeentebesturen uit het projectgebied spelen een belangrijke rol. Als ze over het projectgebied al studies uitgevoerd hebben, dan worden die meegenomen in het onderzoek naar de haalbaarheid of in de projectplanning. De projecten haken ook in op het natuurbeleid dat de gemeenten voeren, en dat bijvoorbeeld in het GNOP (Gemeentelijk Natuurontwikkelingsplan) vervat zit of dat tot uiting komt in de aankooppolitiek van de gemeente.

Verder organiseren de gemeenten een van de openbare onderzoeken. Op de gemeentehuizen kan men de documenten inkijken en opmerkingen, suggesties of bezwaren indienen. De gemeenten verspreiden informatie bij de bevolking in hun informatiebladen, en vormen de schakel tussen de VLM en de afdeling Natuur enerzijds en de lokale gemeenschap anderzijds. Zo helpen de gemeenten bij het zoeken naar afgevaardigden voor belanghebbenden van de projectcommissie.

8.2.6 Provincies

Ook provincies kunnen partner zijn, veelal omdat ze heel wat eigen domeinen hebben. Er wordt altijd zo veel mogelijk gestreefd naar afstemming op het beleid van de provincie.

8.2.7 Natuurverenigingen

Vaak zijn in de projectgebieden natuurverenigingen actief. Zij hebben veel kennis over het gebied, en hebben terreinen in eigendom of in beheer. Er wordt naar gestreefd de doelstellingen op elkaar af te stemmen en concrete afspraken te maken over het beheer.

8.2.8 Burgers, bedrijven of instellingen

Ook burgers, bedrijven of instellingen kunnen partner zijn. Dat is zeker het geval als ze een aanzienlijke oppervlakte in het projectgebied in eigendom of gebruik hebben. Ze worden intensief betrokken bij het ontwikkelen van de visie voor het gebied en bij de opmaak van de plannen.

9 PLAATSELIJKE GEMEENSCHAP, EIGENAARS EN GEBRUIKERS

9.1 Natuur voor iedereen

Natuurinrichting is er niet enkel op gericht de gronden geschikter te maken voor natuurontwikkeling. Natuurinrichtingsprojecten kunnen uitgebreid aandacht besteden aan natuureducatie. Zo bouwt men vogelkijkhutten, legt men educatieve wandelpaden aan, stelt men brochures op ... Ook plant men de aanleg van fiets- en wandelpaden. De ontsluiting van de natuurgebieden verbetert hierdoor.

9.2 Vergoedingen

Sommige maatregelen van natuurinrichting hebben een invloed op de waarde van de grond. Bij waardevermindering kunnen sommige eigenaars hiervoor een billijke eenmalige vergoeding krijgen. De vergoeding varieert naar gelang van de aard en de omvang van de maatregelen en de gevolgen.

Ook voor gebruikers is een maatregel getroffen. In de natuurinrichting kan er een regeling van het gebruik van de gronden uitgewerkt worden. Door die wijziging in gebruik krijgen de gebruikers een vergoeding.

Het uitvoeringsbesluit voorziet tevens in een betwistingsprocedure die bij onenigheid gebruikt kan worden.

9.3 Inspraak en betrokkenheid

Door de oprichting van een natuurinrichtingsprojectcommissie worden zowel eigenaars als gebruikers bij de planvorming en uitvoering van het natuurinrichtingsproject betrokken.

De twee openbare onderzoeken betrekken iedere belanghebbende bij de natuurinrichting. Die openbare onderzoeken handelen over de lijst van belanghebbenden, namelijk gebruikers en eigenaars uit de projectgebieden, het projectrapport dat de te nemen maatregelen motiveert en het projectuitvoeringsplan, dat onder andere technische plannen en de berekening van de vergoedingen omvat.

9.4 Kavelruil en bedrijfsverplaatsing

Zoals eerder al vermeld is, kan natuurinrichting zich bedienen van deze twee maatregelen. Hierdoor kan in het kader van natuurinrichting een oplossing gezocht worden voor bijvoorbeeld zonevreemde bedrijven. Ook kunnen gronden van landbouwers uitgeruild worden vanuit het waardevolle natuurgebied naar landbouwgebied.

Natuurinrichting realiseert hiermee dus niet enkel natuurdoelen; ook de landbouwstructuur kan erdoor verbeterd worden.

10 NATUUR- EN MILIEUEDUCATIE

Een natuurinrichtingsproject kan een mooie aanleiding vormen voor natuur- en milieueducatie met groepen of scholen in het projectgebied. De werkzaamheden op het terrein, het openbaar onderzoek, een natuurinrichtingskrantje, ... bieden concrete gelegenheden om natuurinrichting bij leerlingen van verschillende leeftijden aan te kaarten. Aan de hand van een les of een project over natuurinrichting leren kinderen en jongeren landschapstypes herkennen, leren ze over de planten en de dieren die erin voorkomen, over de interactie met menselijke activiteiten, en wat we kunnen doen om de natuur kansen te geven om te overleven, te herstellen of zich verder te ontwikkelen. Enkele eindtermen voor wereldoriëntatie kunnen gehaald worden door een natuurinrichtingsproject te bestuderen. Door stil te staan bij een openbaar onderzoek leren leerlingen hoe ze kunnen participeren in het beleid. Zo komt natuurinrichting al gauw bij de vakoverschrijdende eindtermen terecht.

Een natuurinrichtingsproject duurt enkele jaren. Leerlingen in het secundair onderwijs of hogeschoolstudenten kunnen een project op langere termijn volgen en in het kader van een stage of een groepswork bij het project betrokken worden.

Dit alles geldt natuurlijk ook voor jonge en volwassen leden van verenigingen. Een natuurvereniging, de jeugdbeweging of het jeugdhuis, een vrouwenvereniging of een volkshogeschool kan net zo goed als de school de plek zijn waar jongeren of volwassenen leren over natuurinrichting.

11 RELATIE MET RUIMTELIJKE ORDENING EN ANDERE INRICHTINGSINSTRUMENTEN

11.1 Ruimtelijke ordening

In de ruimtelijke ordening maakt men traditioneel een onderscheid tussen drie niveaus:

- bestemming;
- inrichting;
- beheer.

Hierbij is een duidelijke hiërarchie terug te vinden: *bestemming* houdt in dat men gebieden een bepaalde functie toebedeelt. Als die vastgelegd is, kan het gebied op zo'n manier *ingericht* worden dat het zijn bestemming waarmaakt. Na de inrichting volgt dan noodzakelijkerwijze het *beheer*: hierbij wordt een duurzame invulling van de bestemming gerealiseerd.

De eerste taak van de ruimtelijke ordening is dus het vastleggen van ruimtelijke bestemmingen. Daarin ligt ook de voorrang van de ruimtelijke ordening op het sectorale beleid. Inrichtingsinstrumenten, zoals landinrichting, ruilverkaveling en natuurinrichting zijn bedoeld om bepaalde bestemmingen te realiseren.

In het Natuurdecreet is de afstemming op de ruimtelijke ordening gemaakt. Natuurinrichting kan al dan niet onder bepaalde voorwaarden enkel plaatsvinden binnen bepaalde ruimtelijke bestemmingen. Daarnaast is gesteld dat natuurinrichting een instrument is dat bij voorrang ingezet moet worden voor de realisatie van de natuurlijke structuur die zal worden afgebakend in overeenstemming met het ruimtelijk structuurplan Vlaanderen (RSV).

RUIMTELIJKE ORDENING

11.2 Landinrichting

Landinrichting is een instrument om de doelstellingen van de ruimtelijke ordening in het buitengebied te realiseren en het gebiedsgericht milieubeleid uit te voeren.

Bij landinrichting staat dus niet één functie centraal. De inrichting van de open ruimte is hoofdzakelijk gericht op alle functies in het welbepaalde gebied. Het doel van landinrichting is immers het vrijwaren, herwaarderen en het meer geschikt maken van bepaalde gebieden. Die gebieden zijn landelijke gebieden, recreatiegebieden, woongebieden met een landelijk karakter en ontginningsgebieden conform de gewestplannen. Eventueel kunnen ook andere gebieden in aanmerking komen om opgenomen te worden in een landinrichting als de Vlaamse regering het nodig vindt dat deze gebieden onmisbaar worden geacht voor de uitvoering van het landinrichtingsproject.

Landinrichting gebeurt op regionaal niveau. De projectgebieden zijn gemiddeld 25.000 ha groot. Op dit ogenblik zijn vier projecten in uitvoering: de Westhoek, Leie en Schelde, Grote-Netegebied, Noordoost-Limburg. Twee projecten zitten nog in het stadium van de voorstudie: Brugse Veldzone en het Brabants Plateau.

Voor ieder project bestaat er een ambtelijk samenwerkingsverband tussen de betrokken overheidsdiensten. Daarnaast kunnen ook andere partners betrokken worden, maar dan op vrijwillige basis, bijvoorbeeld gemeenten, provincies, instellingen, verenigingen en particulieren. De uitvoering van landinrichting gebeurt door partners die daarbij hun eigen instrumenten inzetten. Landinrichting coördineert alle initiatieven, zowel bestaande als nieuwe. De samenwerking is gebaseerd op een allesomvattende visie, uitgewerkt in een richtplan.

Vereenvoudigd ziet de procedure voor landinrichting er als volgt uit:

- de voorstudie: verkennende studie naar de noodzaak van de landinrichting;
- het landinrichtingsplan: visie rond de te nemen maatregelen in een gebied. Dit plan wordt in drie verschillende plannen gedeeld:
 - **richtplan:** wat wil men doen? Bepaalt de grote opties van de landinrichting.
 - **structuurplan:** wat kan men doen? Omschrijft de noodzakelijke maatregelen, handelingen en werkzaamheden.
 - **actieplan:** wat zal men doen? Legt het uitvoeringsprogramma vast, omschrijft de taak van elke overheid en bepaalt het tijdschema.
- financieringsplan: na het actieplan wordt een overzicht gegeven van mogelijke financieringsmiddelen;
- uitvoering inrichtingsplan: uitvoering van elk onderdeel door de betrokken overheid;
- voortgangscntrole: verslaggeving over de uitvoering aan de instanties.

Uit de voorbereiding van een landinrichtingsproject kan blijken dat het zinvol is om in het projectgebied aan natuurinrichting te gaan doen. Er komt dan een natuurinrichtingsproject dat wordt ingezet om de doelstellingen van landinrichting te realiseren.

Redenen om een natuurinrichtingsproject binnen een landinrichtingsproject te starten zijn:

- de opties voor het gebied zijn al besproken in stuurgroep, comité en commissie en vastgesteld door de Vlaamse regering: er is een juridisch kader en beleidsondersteuning voor de uitvoering van de opties;
- het natuurinrichtingsproject geeft uitvoering aan een door de Vlaamse regering vastgesteld plan;
- de opgebouwde kennis, de overlegstructuur en de instrumenten (bijvoorbeeld verwervingen) van landinrichting kunnen worden gehanteerd bij het onderzoek, de planvorming en de uitvoering van het natuurinrichtingsproject;
- door communicatie met de plaatselijke bevolking, doelgroepen, overheden is al een belangrijke basis gelegd.

Eventueel kan na afweging toch ervoor geopteerd worden om niet via een natuurinrichtingsproject te werken, maar een ander instrument in te schakelen, bijvoorbeeld een inrichtingsproject van landinrichting zelf of een ruilverkavelingsproject. Die optie kan ingegeven worden doordat het gebied slecht scoort voor een of meer van de eerder vermelde criteria.

11.3 Ruilverkaveling

Door ruilverkaveling worden sinds 1956 gebieden ingericht, in hoofdzaak ten voordele van de landbouw. De kern van elk ruilverkavelingsproject is de herschikking en herinrichting van percelen tot regelmatige, goed toegankelijke en gemakkelijk te bewerken gronden, zo dicht mogelijk bij de bedrijfsgebouwen. Het doel van ruilverkaveling is immers om de economische exploitatie van de landbouwbedrijven te verbeteren.

Ruilverkaveling besteedt vandaag ook aandacht aan maatregelen die het milieu, de natuur, het landschap en de recreatie ten goede komen. Een doorsneeruilverkavelingsproject beslaat 1500 ha.

De doelstellingen van natuurinrichting en ruilverkaveling verschillen. Beide zullen niet op hetzelfde gebied slaan. Wel is het mogelijk dat de projectgebieden van natuurinrichting en ruilverkaveling bij elkaar aansluiten. In die zin is het niet denkbeeldig dat men de mogelijkheid bekijkt om de eigendom of het gebruik van gronden te ruilen tussen de twee projectgebieden.

Het kan interessant zijn om natuurinrichtingsprojecten en ruilverkavelingsprojecten bij elkaar te laten aansluiten.

Argumenten hiervoor zijn:

- met respect voor beide procedures kan grondmobiliteit over de projectgrenzen heen onderzocht en eventueel ingezet worden;
- met respect voor beide procedures kunnen inrichtingsopties op elkaar worden afgestemd (bijvoorbeeld waterhuishouding, ontmenging van functies) zodat een versterking van de inrichting tot stand wordt gebracht;
- de opgebouwde kennis die relevant is voor een ruimer gebied kan worden benut.

12 EEN TOEKOMST VAN NATUURINRICHTING?

12.1 Oorspronkelijke verwachtingen

Natuurinrichting is ingevoerd door het Natuurdecreet van 1997 als een instrument van het gebiedsgerichte natuurbeleid⁴⁸. De ruilverkaveling, waarmee reeds lang ervaring was opgedaan, diende daarbij als voorbeeld⁴⁹. Toch is er geen volledige gelijkvormigheid tussen beide instrumenten. Enkele opvallende verschilpunten zijn de volgende

- Natuurinrichting wordt in hoofdzaak ingezet binnen de groene bestemmingen van de gewestplannen. Hierdoor is er een afstemming op de ruimtelijke ordening. Bij ruilverkaveling zijn er geen ruimtelijke beperkingen en is er daarom ook geen afstemming.
- Om een snelle uitvoering mogelijk te maken, is voor natuurinrichtingsprojecten een dubbele procedure ontwikkeld. Bij ruilverkaveling is er slechts één - tamelijk tijdrovende - procedure.
- Omdat geen economische meerwaarde wordt gerealiseerd, worden de kosten bij natuurinrichting gedragen door de overheid. Het gewijzigde decreet (zie verder) maakt het bovendien mogelijk dat eigenaars en gebruikers vergoed worden voor hun bijdrage aan de natuurinrichting.

Natuurinrichting kwam hoofdzakelijk tot stand als antwoord op ruilverkaveling. Er werd een krachtige inrichtingsmaatregel in het leven geroepen voor natuur. Toch betekende dat niet dat het instrument geen zwakheden vertoont:

- Natuurinrichting is een inrichtingsinstrument, en dus geen verwervingsinstrument. De opvatting dat via natuurinrichting nieuwe natuurgronden gekocht kunnen worden met een kant-en-klare inrichting is een hardnekkige misvatting.
- Natuurinrichting veronderstelt het maken van keuzes, zoals het vastleggen van het waterpeil. Hierdoor worden andere mogelijkheden en keuzes onmogelijk.
- Er zijn nog een aantal maatregelen die pas ingezet kunnen worden als ze uitvoering krijgen via een besluit. Voorbeelden hiervan zijn onder andere de bewarende maatregelen en het tijdelijk opheffen van de bevoegdheden van overheden en besturen.

12.2 Wijziging van het Natuurdecreet

In het gewijzigde Natuurdecreet zijn een aantal aanpassingen aan natuurinrichting aangebracht⁵⁰.

⁴⁸ decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, Belgisch Staatsblad, 10 januari 1998.

⁴⁹ Zie onder andere de memorie van toelichting bij artikel 47 van het Natuurdecreet en de toelichting van de minister in de commissie leefmilieu. GYSELS, J. (red.). Vlaams decreet op het natuurbehoud. Tekst & uitleg. Groene Peper 98/1, De Wielewaal, Natuurvereniging vzw, Turnhout, 1998.

⁵⁰ decreet van 19 juli 2002 houdende wijziging van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, van het Bosdecreet van 13 juni 1990, van het decreet van 16 april 1996 betreffende de landschapszorg, van het decreet van 21 december 1988 houdende oprichting van de Vlaamse Landmaatschappij, van de wet van 22 juli 1970 op de ruilverkaveling van landeigendommen uit kracht van wet zoals aangevuld door de wet van 11 augustus 1978 houdende bijzondere bepalingen eigen aan het Vlaamse

De belangrijkste wijziging was een uitbreiding van het toepassingsmogelijkheden. Op voorwaarde van motivatie kan de perimeter andere dan groene bestemmingen omvatten. De doelstelling blijft evenwel "de optimale inrichting van een gebied met het oog op het behoud, het herstel, het beheer en de ontwikkeling van natuur en natuurlijk milieu in het VEN, de speciale beschermingszones en in groen-, park-, buffer-, bos- en bosuitbreidingsgebieden en de ermee vergelijkbare gebieden, aangegeven op de plannen van aanleg of de ruimtelijke uitvoeringsplannen die van kracht zijn in de ruimtelijke ordening."

Het gewijzigde decreet voert een nieuwe gebiedscategorie in: de speciale beschermingszones (Habitat- en Vogelrichtlijngebieden). Voor de speciale beschermingszones buiten het VEN geldt als extra beperking dat enkel maatregelen kunnen genomen worden "die nodig zijn voor de instandhouding van de habitats of van de habitats van soorten waarvoor de speciale beschermingszones werd vastgesteld of aangewezen." Hiermee wordt uitvoering gegeven aan de Europese Habitatrichtlijn.

Andere wijzigingen hebben betrekking op de maatregelen. Het zijn in hoofdzaak juridisch-technische verduidelijkingen. Zo is het opleggen van tijdelijke erfdienstbaarheden vervangen door "het tijdelijk beperkingen opleggen aan het genot van onroerende goederen tijdens de uitvoering van het natuurinrichtingsproject" en uitgebreid tot "erfdienstbaarheden vestigen of afschaffen". Opmerkelijk is verder dat wordt voorgesteld minder strikt vast te houden aan het onderscheid tussen "inrichting" en "beheer". Verder krijgt de vrederechter een rol bij het oplossen van geschillen en kunnen eigenaars of gebruikers een vergoeding ontvangen voor de uitvoering van het project (artikel 30).

De bepalingen in verband met het voorkeurecht in natuurinrichtingsprojecten blijven ongewijzigd.

12.3 Andere relevante beleidsontwikkelingen

12.3.1 Codificering van het natuurbeheersrecht

Na de codificatie van het milieubeleidsrecht (in hoofdzaak milieuhygiënerecht) was een vergelijkbare oefening aangekondigd voor het natuurbeheersrecht. Die intentie is onder meer terug te vinden in actie 153 van het milieubeleidsplan 1997-2001. Meer specifiek werd gedacht aan de integratie van alle inrichting(instrumenten) in de landinrichting. Die zou dan uitgroeien tot hét planningskader voor het buitengebied.

12.3.2 Uitvoering gebiedsgericht beleid

Voor de toepassing van natuurinrichting en in het bijzonder voor de keuze van de projecten is de afbakening van de natuurlijke structuur en de vaststelling van natuurrichtplannen van groot belang. In een eerste fase werden ca. 87.000 ha grote eenheden natuur (GEN) en grote eenheden natuur in ontwikkeling (GENO) afgebakend. Voor de afbakening van de rest van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN) en het volledige

Gewest, van het decreet van 23 januari 1991 inzake de bescherming van het leefmilieu tegen de verontreiniging door meststoffen en van de wet betreffende de politie over het wegverkeer, gecoördineerd bij het koninklijk besluit van 16 maart 1968, p. 38791, Belgisch Staatsblad, 31 augustus 2002. Voor een overzicht van de gewijzigde artikelen en een artikelgewijze bespreking zie: **bijlage 2 Natuurdecreet en wijzigingen**, p. 53

Integraal Verwevings- en Ondersteunend Netwerk (IVON) wordt gerekend op de ruimtelijke ordening. Dat proces zal naar verwachting niet afgerond zijn voor 2007.

Natuurinrichting is een degelijk instrument om in te zetten voor de realisatie van de natuurfunctie binnen VEN- en IVON-gebieden en speciale beschermingszones. Daarvoor is dan wel de voorafgaande opmaak van een natuurrichtplan wenselijk.

13 BIJLAGEN & SCHEMA'S

BIJLAGE 1: CRITERIANOTA VLM

A. Criteria eigen aan het instrument

I. Uitgangspunt

Het instrument natuurinrichting heeft zijn mogelijkheden en beperkingen, die af te wegen zijn tegen de mogelijkheden en de beperkingen van andere instrumenten. Het is goed die mogelijkheden en beperkingen duidelijk voor ogen te houden.

De mogelijkheden zijn:

- kavelruil uit kracht van wet kan ingezet worden (wijzigingen in eigendom en gebruik) - er kan gewerkt worden aan wegen, waterlopen, waterhuishouding: de werkzaamheden blijven dus niet beperkt tot eigendommen van overheid; er kunnen oplossingen aangeboden worden voor socio-economische actoren;
- een geheel van partners wordt structureel betrokken (comité, commissie): andere partners kunnen ingeschakeld worden bij de uitvoering van het project;
- 100% financiering door de overheid, ook op gronden van derden;
- recht van voorkoop is van toepassing;
- bedrijfsverplaatsing.

De beperkingen zijn:

- natuurinrichting vergt een relatief zware procedure (drie rapporten, twee openbare onderzoeken, twee besluiten van de Vlaamse regering, twee overlegorganen – bij een project verkorte procedure: één overlegorgaan), verspreid over een periode van minstens vier jaar;
- het overleg en de inspraak (openbare onderzoeken) gaan over het geheel van het natuurinrichtingsproject, dus ook over werkzaamheden op de eigendom van de overheid (zelfs als die geen effect hebben op de omgeving);
- de uitvoering van het project is beperkt in de tijd (vier of vijf jaar): een grondreserve die noodzakelijk is voor de uitvoering van het project kan alleen gedurende deze jaren worden opgebouwd.

De inzet van het instrument betekent dus een grote meerwaarde als:

- werkzaamheden noodzakelijk zijn die wijzigingen aan eigendom en gebruik vergen (wegen, waterlopen, waterhuishouding, hergroepering eigendommen): inzet kavelruil;
- meerdere werken eigenaars en overheidssectoren betrokken zijn: inzet overleg en inspraak.

De inzet van het instrument kan dus in vraag gesteld worden indien:

- inrichting beoogd wordt van eigendommen van de Vlaamse overheid: te zware procedure – eigen middelen voorhanden;
- de klemtoon in hoofdzaak ligt op de verwerving van het gebied: te zware procedure; recht van voorkoop

- is bovendien een vrij passieve manier van verwerving, en minnelijke wervingen – en in specifieke gebieden ook recht van voorkoop – kunnen ook buiten de natuurinrichting worden ingezet;
- de verwervingsmogelijkheden binnen de termijn van het project ontoereikend zijn om de doelstellingen van het project te kunnen realiseren.

II. Criteria die voor de aanwijzing van een natuurinrichtingsproject pleiten

- eerder gericht op het uitvoeren van werkzaamheden die wijzigingen aan eigendom en gebruik met zich meebrengen dan gericht op verwerving;
- aanwezigheid van meerdere eigenaars en gebruikers;
- aanwezigheid van meerdere overheidssectoren;
- Eerder gericht op maatregelen die binnen een termijn van vier tot vijf jaar realiseerbaar zijn;
- zekere omvang (project verkorte procedure: min. 50-100 ha; project normale procedure: min. 150-300 ha).

B. Criteria eigen aan het gebied

III. Uitgangspunt

Criteria eigen aan het gebied kunnen verder onderverdeeld worden in vier categorieën:

- Welke meerwaarden voor natuur kunnen worden gecreëerd?
- Welke plaats neemt het gebied in het beleidskader natuur in?
- Kunnen de juridische randvoorwaarden van het decreet worden vervuld in het gebied?
- Wat is de realiseerbaarheid in het gebied van de beoogde doelstellingen?

Voor elk van deze categorieën kunnen een aantal maatstaven en indicatoren naar voor worden geschoven:

- meerwaarden voor natuur;
- waardering van huidige en potentiële natuurwaarden van het gebied, (potentieel) voorkomen van rode-lijstsoorten, te verwachten natuurwinst, kwetsbaarheid natuur;
- beleidskader en juridisch kader natuur;
- ligging binnen afbakening VEN, IVON, Vogelrichtlijngebieden, Habitatrictlijngebieden, Ramsargebieden, natuurreservaten;
- juridische randvoorwaarden;
- aanwezigheid groene bestemmingen of VEN (90 - 10), gerangschikt landschap, Bosdecreet;
- realiseerbaarheid;
- aanwezigheid grondreserve, inschatting grondmobiliteit, inschatting impact op en oplossingen voor socio - economische actoren, realiseerbaarheid doelstelling.

Aangezien de uitvoering van een natuurinrichtingsproject toch een belangrijke overheidsinvestering betekent, is het wenselijk natuurinrichtingsprojecten in hoofdzaak in te zetten voor de realisatie van VEN-gebieden, IVON-gebieden of gebieden in het kader van Europese en internationale richtlijnen en verdragen. Men kan hierbij twee situaties onderscheiden waarbij natuurinrichting een gelijkwaardige meerwaarde kan inhouden.

- Een gebied bezit geringe natuurwaarden (bijvoorbeeld opgespoten terreinen, afgedekte stortplaatsen, ontgrondingen), maar kan door natuurinrichting een grote natuurwinst krijgen.
- Een gebied bezit hoge natuurwaarden die door natuurinrichting kunnen worden versterkt.

Het beoogde gebied moet binnen de juridische beperkingen (90-10) effectief afgebakend kunnen worden. Dit houdt in dat de zones waarin men maatregelen beoogt hoofdzakelijk gelegen moeten zijn in groene bestemmingen op de gewestplannen (of op termijn binnen de afbakening van het VEN).

Bij maatregelen die men beoogt, impact hebben op socio-economische actoren, neemt de realiseerbaarheid toe als:

- de maatregelen inpasbaar zijn in de socio-economische activiteiten (hier zal de situatie van de socio-economische activiteiten bepalend zijn: aard landbouw, intensiteit landbouw, aanwezigheid waterwinning, aanwezigheid intensieve recreatie);
- oplossingen gevonden kunnen worden voor socio-economische activiteiten door uitruiling (hier zullen mogelijke verwervingen en de grenzen aan de grondmobiliteit bepalend zijn; ook de 90-10 kan hier grenzen stellen).

IV. Criteria die voor de aanwijzing van een natuurinrichtingsproject pleiten

- te verwachten natuurwinst (vooral bij minder waardevolle uitgangssituatie)
- waardering en kwetsbaarheid (potentiële) natuur (vooral bij waardevolle uitgangssituatie): hier geldt een zorgvuldige afweging → invloeden van ingrepen in of in de nabijheid van zeer kwetsbare natuur moeten goed onderzocht worden;
- ligging in afbakening VEN of IVON;
- ligging in Vogelrichtlijngebieden, Habitatrictlijngebieden, Ramsargebieden, Duinendecreet;
- ligging in (erkende/Vlaamse/beheerde) natuurreservaten;
- inpasbaarheid maatregelen in aanwezige socio-economische activiteiten;
- omvang op te nemen andere bestemmingen (90-10) in relatie tot oppervlakte nodig voor uitruiling (om oplossingen te kunnen bieden voor socio-economische activiteiten);
- aanwezigheid van grondreserve voor instelling van project in relatie tot de oppervlakte nodig voor maatregelen en uitruiling;
- grondmobiliteit en de mogelijk op te bouwen grondreserve tijdens project in relatie tot de oppervlakte nodig voor maatregelen en uitruiling;
- inpasbaarheid maatregelen ten aanzien van andere juridische randvoorwaarden; bijvoorbeeld beschermde landschappen, Bosdecreet;
- draagvlak voor uitvoering project bij de Vlaamse overheid - provincie - gemeente - doelgroepen, onder meer te meten aan de hand van ruimtelijke structuurplannen, milieubeleidsplannen, richtplannen landinrichting, GNOP's, sectorale plannen, opties en initiatieven (plaatselijke) verenigingen en organisaties, huidig gebruik van het gebied voor andere activiteiten, financiële engagements partners.

C. In verband met de uitgangssituatie

I. Uitgangspunt

Soms kan het wenselijk zijn om een natuurinrichtingsproject aan te wijzen omdat de externe omstandigheden op dat moment gunstig zijn. Die omstandigheden kunnen te maken hebben met:

- aanwezigheid van kennis, onderzoeksmateriaal, visies, inrichtingsplannen voor een bepaald gebied zodat de planopbouw relatief snel kan verlopen;
- ecologische impulsgebieden, ecosysteemvisies, GNOP's, richtplan landinrichting, visies en inrichtingsplannen afdeling natuur, terreinbeherende natuurverenigingen;
- projecten, samenwerkingsverbanden, ontwikkelingen in gebieden die een dynamiek inhouden en een goede structuur bieden om natuurinrichtingsprojecten op te starten bv. regionale landschappen, samenwerkingsverbanden of projecten die aansluiten bij EEG of BENELUX (Grensmaas, Krekengebied, Schelde, Life-projecten);
- beleidsprioriteiten, bijvoorbeeld aanpak overstrooming bewoonde kernen;
- mogelijke meekoppeling met beleidsopties, initiatieven en investeringen van overheden of private partners, bijvoorbeeld bebossingsplanning, beleidsopties waterlopen, GNOP's, landschapsbeleid, sanering stortten;
- mogelijke meekoppeling met landinrichtingsprojecten en ruilverkavelingsprojecten.

II. Criteria die voor de aanwijzing van een natuurinrichting pleiten

- aanwezigheid van gegevens, visies, inrichtingsplannen (bijvoorbeeld ecologische impulsgebieden, ecosysteemvisie, GNOP);
- ligging in dynamische projecten of uitgaande van dynamische samenwerkingsverbanden (bijvoorbeeld regionale landschappen, internationale of interregionale samenwerkingsverbanden of projecten);
- ligging in gebieden die onderwerp uitmaken van beleidsprioriteit (bijvoorbeeld overstroombare gebieden);
- meekoppelingsmogelijkheden met beleidsopties, initiatieven en investeringen van overheden of private partners (bijvoorbeeld GNOP, waterlopen, bebossing, landschapsbeleid);
- meekoppelingsmogelijkheden met landinrichtings- en ruilverkavelingsprojecten

D. Specifieke overwegingen voor projecten verkorte procedure

Voor de projecten verkorte procedure geldt uiteraard dat alle belanghebbenden (lees: eigenaars, erfpachthouders, opstalhouders, vruchtgebruikers, huurders en pachters) moeten akkoord moeten gaan met natuurinrichting en met de verkorte procedure. De hoeveelheid belanghebbenden (in zekere mate gekoppeld aan de omvang van het project) is hierbij bepalend voor de moeilijkheidsgraad om volledige instemming te verkrijgen. Als geen volledige instemming kan worden verkregen, moet worden overwogen:

- indien mogelijk te onderhandelen over verwerving van de gronden in kwestie;
- indien mogelijk de gronden niet op te nemen (niet aangewezen voor enclaves);
- het project niet te selecteren of uit te stellen;

Een uitbreiding van het projectgebied na de instelling van het oorspronkelijke project is mogelijk (vereist dan wel een nieuw besluit van de Vlaamse regering). Dat kan wel moeilijkheden opleveren bij uitvoering (afhankelijk van fase waarin het oorspronkelijke project zich bevindt). Dat kan zeker geen gangbare oplossing zijn.

BIJLAGE 2: NATUURDECREET EN WIJZIGINGEN

Bepalingen met betrekking tot natuurinrichting in het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu (Natuurdecreet), gewijzigd bij het decreet van 19 juli 2002

a. Artikel 47

“ONDERAFDELING C NATUURINRICHTING

Art. 47.

§ 1. De Vlaamse regering of haar gemachtigde kan, na advies van de Raad, in de gebieden of gebiedscategorieën, vermeld in artikel 20, 1° en 2°, en in andere door de Vlaamse regering of haar gemachtigde met reden omkleed aan te duiden gebieden, een natuurinrichtingsproject instellen.

Met natuurinrichtingsprojecten worden maatregelen en inrichtingswerkzaamheden beoogd die gericht zijn op een optimale inrichting van een gebied met het oog op het behoud, het herstel, het beheer en de ontwikkeling van natuur en natuurlijk milieu in het VEN, de speciale beschermingszones en in groen-, park-, buffer-, bos- en bosuitbreidingsgebieden en de ermee vergelijkbare gebieden, aangeduid op de plannen van aanleg of de ruimtelijke uitvoeringsplannen van kracht in de ruimtelijke ordening.

Een natuurinrichtingsproject voor een gebied dat behoort tot een speciale beschermingszone, doch niet tot het VEN, kan, naast de maatregelen op basis van artikels 13, 27, 28, 29 en 51, slechts die maatregelen bevatten die nodig zijn voor de instandhouding van de habitats of habitats van soorten waarvoor de speciale beschermingszones werd vastgesteld of aangewezen.

§ 2. De Vlaamse regering stelt de nadere regels vast met betrekking tot de maatregelen binnen natuurinrichtingsprojecten.

Deze maatregelen kunnen inhouden :

- 1° kavelruil uit kracht van wet, met inbegrip van herkaveling
- 2° infrastructuur- en kavelwerken
- 3° aanpassing van de wegen en van het wegenpatroon
- 4° bewarende maatregelen om te voorkomen dat, vanaf het moment van de aanduiding, het gebruik of de plaatsgesteldheid van het gebied zodanig gewijzigd wordt dat het natuurinrichtingsproject belemmerd wordt
- 5° het tijdelijk opheffen van de bevoegdheden van de administratieve overheid en openbare besturen gedurende de uitvoering van het natuurinrichtingsproject
- 6° het tijdelijk beperkingen opleggen aan het genot van onroerende goederen tijdens de uitvoering van het natuurinrichtingsproject
- 7° waterhuishoudingswerken zoals peilwijziging, wijziging van de structuurkenmerken van de waterlopen, aanpassen van het afwateringspatroon, en aanpassing van de watertoevoer en -afvoer
- 8° grondwerken zoals reliëfwijziging en afgraving
- 9° uitbouw van natuureducatieve voorzieningen
- 10° bedrijfsverplaatsing
- 11° erfdienstbaarheden vestigen of afschaffen.

- § 3. De Vlaamse regering kan de nadere regels vastleggen betreffende de procedure en de uitvoeringsmodaliteiten inzake het voorbereiden, het uitvoeren en het opvolgen van natuurinrichtingsprojecten.
- § 4. De Vlaamse regering kan voorwaarden bepalen waaronder de eigenaar of degene die het gebruiksrecht heeft van een betrokken gebied een vergoeding kunnen krijgen voor de uitvoering van het natuurinrichtingsproject.

Art. 47bis. De vrederechter van het kanton waarin het grootste gedeelte van het natuurinrichtingsproject is gelegen, neemt kennis van de geschillen inzake natuurinrichting.”

b. Memorie van toelichting

Artikel 29

Dit artikel bevat enkele aanpassingen aan de regelgeving met betrekking tot natuurinrichting. Bepaalde moeilijkheden in de praktijk bij de afbakening van projecten en enkele juridische onduidelijkheden over de maatregelen van natuurinrichting worden opgelost.

In hetzelfde verband noodzaakt dit de aanpassing van het besluit van 23 juli 1998.

Hierbij zal erover gewaakt worden dat in de betrokken comités en commissies de betrokkenheid en aanwezigheid van grondeigenaars en -gebruikers verhoogd wordt en dat tevens het primaat van de politiek meer dan voorheen aanwezig is zodat tot maatschappelijk gedragen natuurinrichtingsvoorstellen gekomen wordt in een open en duidelijk communicatie tussen alle actoren.

– Projectgebied

Er wordt afgestapt van de vereiste dat een natuurinrichtingsproject voor minstens 90% moet gelegen zijn in VEN of in groen-, park-, buffer- en bosgebieden om ondermeer kavelruil, waarvoor er voldoende geschikte gronden voor de landbouw in het natuurinrichtingsproject moeten opgenomen zijn, zo efficiënt mogelijk te laten verlopen. Op die manier zijn er bijkomende mogelijkheden om milderende maatregelen te voorzien voor de landbouw.

Het is de bedoeling om natuurinrichting te concentreren binnen de groen-, park-, buffer- en bosgebieden (m.i.v. de met al deze gebieden vergelijkbare bestemmingsgebieden), het VEN en de speciale beschermingszones.

De begeleidende maatregelen en inrichtingswerkzaamheden die plaatsvinden buiten de gebieden van artikel 47, § 1, tweede lid, met het oog op het behoud, het herstel en de ontwikkeling van het natuurlijk milieu in de gebieden van artikel 47, § 1, tweede lid, mogen buiten deze gebieden de realisatie van de er geldende bestemmingsvoorschriften, zoals bepaald in de plannen van aanleg of de ruimtelijke uitvoeringsplannen, niet onmogelijk maken.

In het geval dat een natuurinrichtingsproject wordt ingesteld in andere gebieden dan deze van artikel 20, 1° en 2° van het Decreet Natuurbehoud, laat de formulering van het eerste lid van paragraaf 1 toe, dat de Vlaamse regering bij besluit deze beslissing overlaat aan de minister bevoegd voor het natuurbehoud.

– Doelstelling natuurinrichting - toevoegen beheer

Door het opnemen van het beheer in de doelstelling van natuurinrichting, wordt het treffen van maatregelen voor natuurbeheer binnen het natuurinrichtingsproject zeker gesteld. Zo wordt bijvoorbeeld het uitvoeren van achterstallig beheer of het plaatsen van afsluitingen in het kader van begrazingsbeheer mogelijk gemaakt, alhoewel dit voor de instelling van een natuurinrichtingsproject niet de enige reden kan zijn

– Natuurinrichtingsmaatregelen

Artikel 47, § 2 bepaalt de maatregelen die binnen een natuurinrichtingsproject kunnen plaatsvinden.

Door deze aanpassing worden een aantal maatregelen verduidelijkt en een aantal nieuwe maatregelen ingevoerd. Bovendien worden bepaalde maatregelen niet langer beperkt tot welbepaalde gebieden.

Door deze beperking af te schaffen worden de mogelijkheden van het instrument natuurinrichting vergroot en de uitvoering van de projecten vereenvoudigd.

1. Kavelruil uit kracht van wet, met inbegrip van herverkaveling

De term kavelruil suggereert een zuivere ruil van kavels zonder aanpassing van de perceelsgrenzen. Uit de parlementaire voorbereidingen blijkt echter dat ook herverkaveling mogelijk is. (Memorie van toelichting, Parl.St., Vlaams Parlement, 1996-1997, nr. 690/1, 20.). Om alle onduidelijkheid en latere betwistingen te vermijden, wordt geopteerd om een verwijzing naar herverkaveling in de bepaling op te nemen.

2. Tijdelijke beperkingen opleggen aan het genot van onroerende goederen

Het vroegere decreet gebruikt de term "het opleggen van tijdelijke erfdienstbaarheden". Hiermee worden onder andere bedoeld : het plaatsen van materialen en doorgang verlenen aan personen tijdens de duur van het natuurinrichtingsproject.

Deze opgesomde voorbeelden zijn geen erfdienstbaarheden in de strikte zin. Daarnaast schept de term "tijdelijke erfdienstbaarheden" verwarring met de nieuwe maatregel betreffende erfdienstbaarheden vermeld in 13°. Voor de duidelijkheid wordt daarom geopteerd om "het opleggen van tijdelijke erfdienstbaarheden" te vervangen door "tijdelijke beperkingen opleggen aan het genot van onroerende goederen tijdens de uitvoering van het natuurinrichtingsproject".

3. Waterhuishoudingswerken en grondwerken

Het is de bedoeling dat overbodige afwateringen worden afgeschaft en nieuwe afwateringen worden aangelegd. Om dit mogelijk te maken wordt de term "aanpassing van het afwateringspatroon" ingevoegd bij waterhuishoudingswerken. Daarnaast wordt de term reliëfaanpassing bij grondwerken gewijzigd in reliëfwijziging. Reliëfwijziging wordt reeds gebruikt met een bepaalde draagwijdte, m.n. in het kader van de regelgeving ruimtelijke ordening.

4. Erfdienstbaarheden afschaffen en vestigen

Een natuurinrichtingsproject kan gepaard gaan met herverkaveling en aanpassing van wegen en wegenpatroon. Hierdoor is het aangewezen de overbodige erfdienstbaarheden af te schaffen en nieuwe erfdienstbaarheden te vestigen.

– Vergoedingen

Een decretale grondslag wordt gegeven aan het uitkeren van vergoedingen of onkosten indien een grondeigenaar of -gebruiker een natuurinrichtingsproject geheel of gedeeltelijk uitvoert. Dit betekent in de praktijk dat eventuele omslachtige procedures met openbare aanbesteding, kunnen vermeden worden en dat een extra mogelijkheid wordt gecreëerd om een grondeigenaar of -gebruiker te betrekken bij de uitvoering van een natuurinrichtingsproject.

Artikel 30

Dit artikel voegt een artikel 47bis in, met als doelstelling de aanduiding van de vrederechter als bevoegde rechter voor alle rechtsgedingen betreffende natuurinrichting.

Wat betreft de verdere procedurele regeling wordt verwezen naar het gerechtelijk wetboek.

Volgens het gemene recht is de bevoegde rechter deze van de plaats waar het onroerend goed waarover de betwisting gaat, gelegen is. Dit betekent dat naargelang de afbakening van een natuurinrichtingsproject er meerdere rechters zouden kunnen bevoegd zijn voor betwistingen binnen éénzelfde natuurinrichtingsproject. Dit is niet wenselijk, noch voor de burgers, noch voor de rechtbanken zelf. Om deze reden wordt de vrederechter van het kanton waarin het grootste gedeelte van het natuurinrichtingsproject is gelegen, bevoegd gemaakt.

Bovendien beschikt de vrederechter over de vereiste kennis om deze geschillen te beslechten, aangezien hij ook belast is met geschillen betreffende ruilverkaveling van landeigendommen.

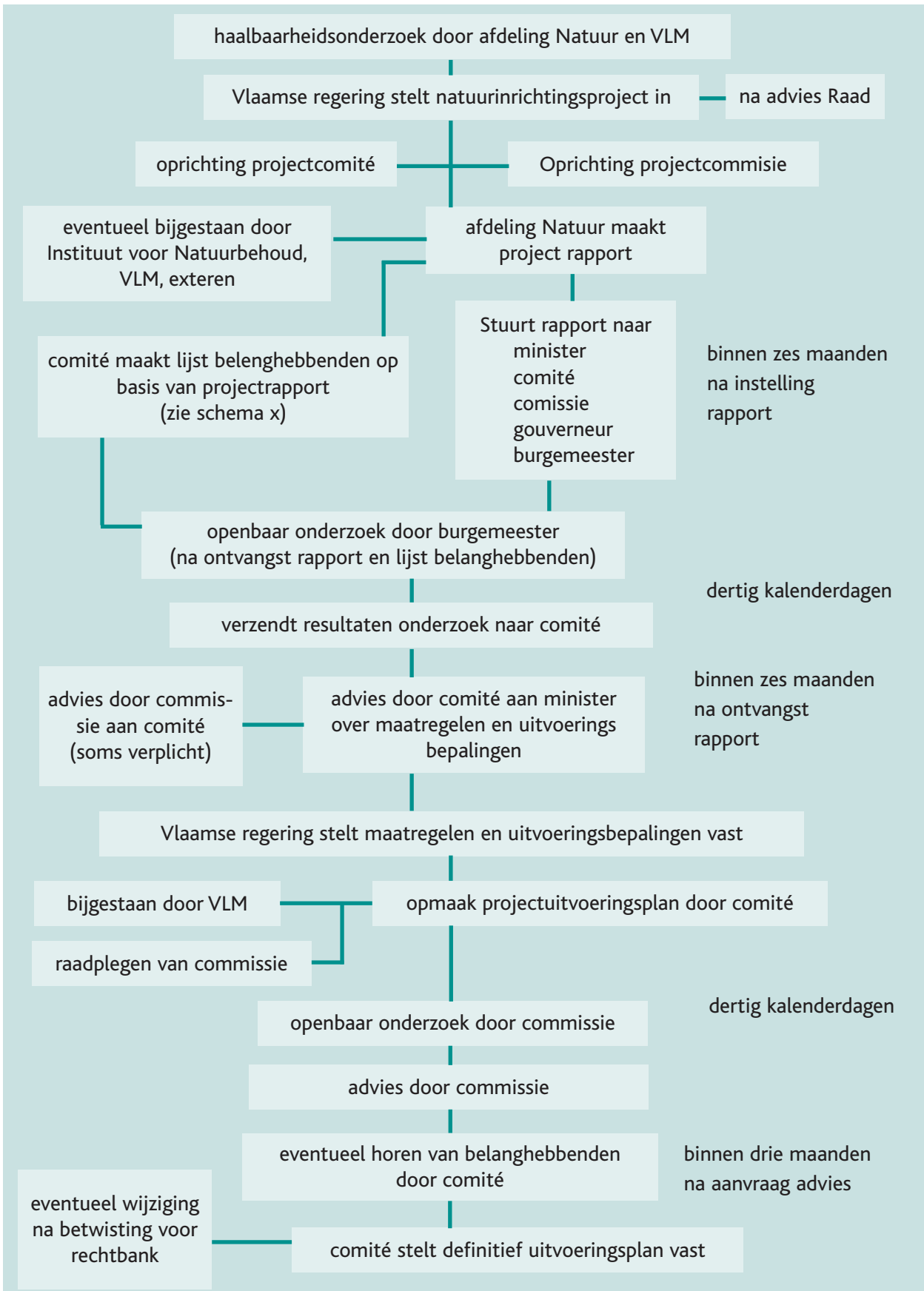
Het Vlaamse Gewest baseert zich voor deze bepaling op artikel 10 van de bijzondere wet tot hervorming der instellingen die de decreetgever machtigt om een aangelegenheid te regelen waarvoor de federale wetgever in beginsel bevoegd is, indien dit noodzakelijk is voor de uitoefening van haar gewestelijke bevoegdheid. Volgens de rechtspraak van het Arbitragehof kan er beroep gedaan worden op voormeld artikel 10 indien de aan de federale wetgever

voorbehouden bevoegdheid voor een gedifferentieerde regeling vatbaar is en indien de weerslag van de decretale regeling op die voorbehouden aangelegenheid slechts marginaal is. De voorgestelde wijziging voldoet aan deze voorwaarden."

1: BEDRIJFSVERPLAATSING

SCHEMA 2: PROCEDURE VOOR HET INSTELLEN VAN EEN NATUURINRICHTINGSPROJECT

Instelling:

- Vlaamse regering stelt een natuurinrichtingsproject in
- Vlaamse minister, bevoegd voor het natuurbehoud, richt een projectcomité en een projectcommissie op

Vorbereiding:

- afdeling Natuur stelt het projectrapport op (zes maanden); comité maakt een naamlijst van de belanghebbenden (drie maanden)
- openbaar onderzoek (dertig dagen); advies van het comité (binnen zes maanden)
- comité hoort belanghebbenden voor verduidelijking van bezwaren en opmerkingen bij de naamlijst van belanghebbenden
- comité stelt lijst van belanghebbenden vast, Vlaamse regering stelt de natuurinrichtingsmaatregelen vast en de manier om ze uit te voeren

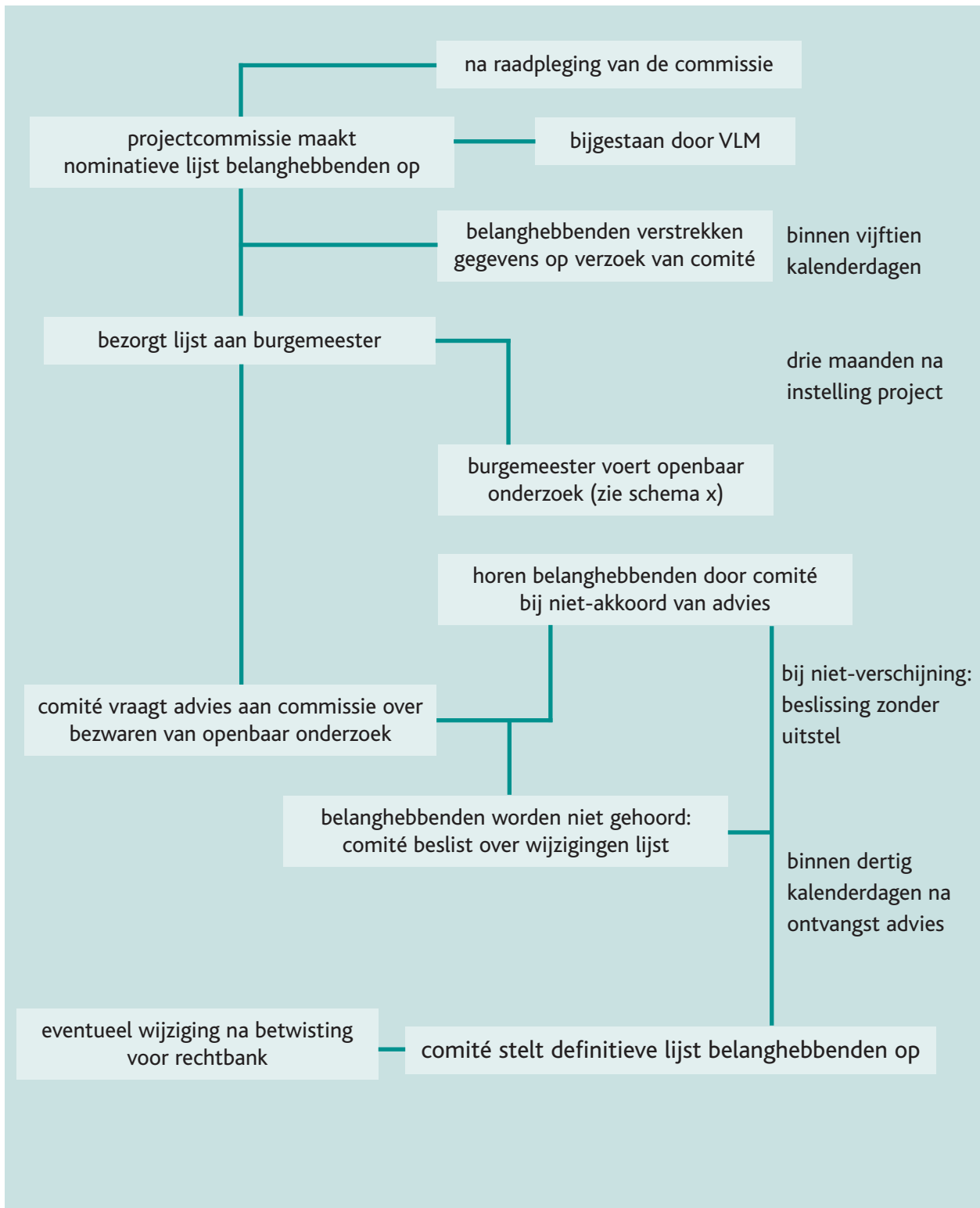
Planvorming:

- comité maakt uitvoeringsplan op met raadpleging van de commissie
- openbaar onderzoek (dertig dagen); advies van de commissie (binnen drie maanden)
- comité hoort belanghebbenden voor verduidelijking van bezwaren en opmerkingen
- comité stelt uitvoeringsplan vast

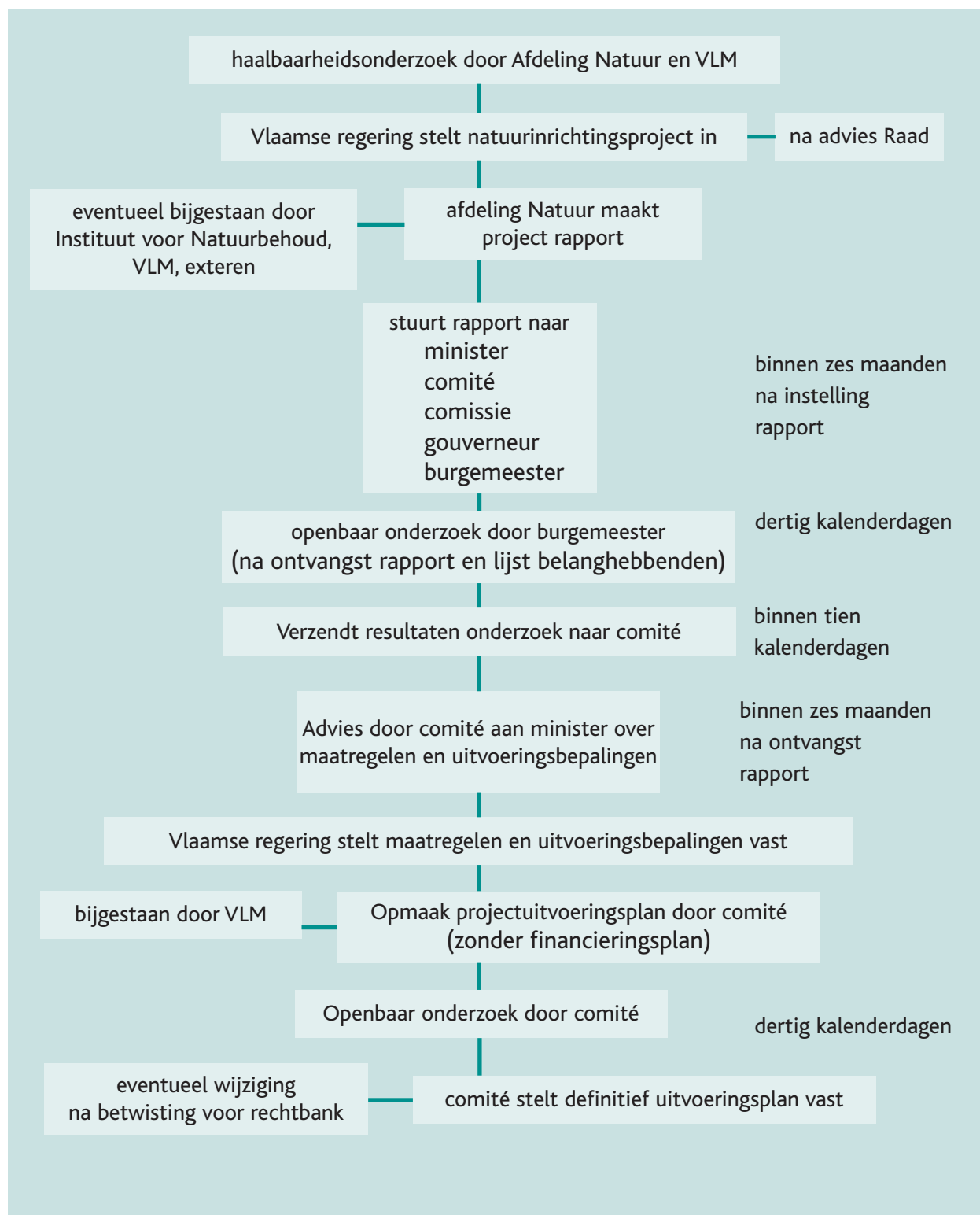
Uitvoering:

- comité laat natuurinrichtingsmaatregelen uitvoeren
- comité laat een natuurinrichtingsakte opmaken

SCHEMA 3: PROCEDURE VOOR HET OPSTELLEN VAN DE LIJST VAN BELANGHEBBENDEN

SCHEMA 4: VERKORTE PROCEDURE

BIJLAGE: PUBLICATIES, WEBSITES, ADRESSEN

Brochures over natuurinrichting, landinrichting en ruilverkaveling

Projecten voor natuur. Een kennismaking met natuurinrichting, afdeling Natuur en Vlaamse Landmaatschappij, 25 blz.

Ruilverkaveling. Veel meer dan kavels ruilen, afdeling Natuur en Vlaamse Landmaatschappij, 2000, 29 blz.

Landinrichting, integrale bescherming en inrichting van de open ruimte. Wegwijzer door de regelgeving inzake landinrichting. Vlaamse Landmaatschappij, 1998, 32 blz.

Landinrichting, Vlaamse Landmaatschappij, 24 blz.

Lokale informatiekrantjes zijn te verkrijgen bij de provinciale afdelingen van VLM of bij de verantwoordelijke ambtenaar voor het desbetreffende natuurinrichtingsproject.

Websites

Vlaamse Landmaatschappij

<http://www.vlm.be/Projecten/Natuurinrichting/startpagina.htm>

AMINAL afdeling Natuur

<http://www.mina.vlaanderen.be/fr.htm?http://www.mina.vlaanderen.be/wiedoetwat/>

Natuurpunt

<http://www.natuurpunt.be/>

Adressen

AMINAL - afdeling Natuur

Hoofdbestuur

Koen De Smet
afdelingshoofd

Afdeling Natuur
Graaf de Ferrarisgebouw
Koning Albert II-laan 20 bus 8
1000 Brussel

koen.desmet@lin.vlaanderen.be
tel: 02-553 76 83
fax: 02-553 76 85
<http://www.natuur.be/>

René Meeuwis

Afdeling Natuur
Graaf de Ferrarisgebouw
Koning Albert II-laan 20 bus 8
1000 Brussel

rene.meeuwis@lin.vlaanderen.be
tel: 02-553 78 86
fax: 02-553 76 85

Provincie Oost-Vlaanderen

N.	Afdeling Natuur Oost-Vlaanderen Gebr. Van Eyckstraat 4-6 9000 Gent	natuur.ovl@lin.vlaanderen.be tel: 09-265 45 89 fax: 09-265 45 88
----	--	--

Provincie Antwerpen

Mario De Block verantwoordelijke natuurinrichting	Afdeling Natuur Antwerpen Copernicuslaan 1 2018 Antwerpen	mario.deblock@lin.vlaanderen.be tel: 03-224 62 69 fax: 03-224 60 87
---	---	---

Provincie Limburg

Elvira Jacques verantwoordelijke natuurinrichting	Afdeling Natuur Limburg Taxandriacenter 3° verdieping Gouverneur Roppesingel 25 3500 Hasselt	elvira.jacques@lin.vlaanderen.be tel: 011-26 44 33 fax: 011-26 44 31
---	---	--

Provincie West-Vlaanderen

Wim Pauwels verantwoordelijke natuurinrichting	Afdeling Natuur West-Vlaanderen Zandstraat 255 bus 3 8200 St.-Andries-Brugge	wim.pauwels@lin.vlaanderen.be tel: 050-45 42 80 fax: 050/-45 41 75
--	--	--

Provincie Vlaams-Brabant

Greet Swinnen verantwoordelijke natuurinrichting	Afdeling Natuur Vlaams-Brabant Waaistraat 1 3000 Leuven	greet.swinnen@lin.vlaanderen.be tel: 016-24 65 11 fax: 016-29 95 08
--	---	---

Vlaamse Landmaatschappij

Centrale Directie Brussel

Griet Celen Afdelingshoofd	Gulden-Vlieslaan 72 1060 Brussel	griet.celen@vlm.be tel: 02-543 73 32 fax: 02-543 73 99
Ilse van Dienderen verantwoordelijke natuurinrichting	Gulden-Vlieslaan 72 1060 Brussel	ilse.vandienderen@vlm.be tel: 02-543 73 55 fax: 02-543 73 99

Provinciale afdeling Brugge

Catherine Van den Bussche hoofd natuur	Emmanuel de Neckerestraat 5 8000 Brugge	catherine.vandenbussche@vlm.be tel: 050-45 81 35 fax: 050-45 81 99
---	--	--

Provinciale afdeling Diest

Staf Aerts hoofd natuur	Leuvensestraat 86a 3290 Diest	staf.aerts@vlm.be tel: 013-35 87 50 fax: 013-35 87 99
----------------------------	----------------------------------	---

Provinciale afdeling Gent

Jan Verboven hoofd natuur	Ganzendries 149 9000 Gent	jan.verboven@vlm.be tel: 09-244 85 17 fax: 09/-244 85 99
------------------------------	------------------------------	--

Provinciale afdeling Herentals

Erik Verhaert hoofd natuur	Cardijnlaan 1 2200 Herentals	eric.verhaert@vlm.be tel: 014-25 83 32 fax: 014-25 83 99
-------------------------------	---------------------------------	--

Natuurpunt

Natuurpunt Vlaanderen

Frederik Knockaert projectverantwoordelijke natuurinrichting	Kardinaal Mercierplein 1 2800 Mechelen	Frederik.knockaert@natuurpunt.be tel: 015-29 72 53 fax: 015-42 49 21
--	---	--

Natuurpunt West-Vlaanderen

De Blankaart Iepersessesteenweg 56 8600 Woumen (Diksmuide)	westvlaanderen@natuurpunt.be tel: 051-54 52 44 fax: 051-54 57 85
--	--

Natuurpunt Oost-Vlaanderen

Kortrijksepoortstraat 192 9000 Gent	oostvlaanderen@natuurpunt.be tel: 09-235 47 47
--	---

Natuurpunt Antwerpen

Steenstraat 25 2180 Ekeren	antwerpen@natuurpunt.be tel: 03-541 58 25 fax: 03-541 63 55
-------------------------------	---

Natuurpunt Vlaams-Brabant

Westelijk Brabant Kardinaal Mercierplein 1 2800 Mechelen	Vlaamsbrabant@natuurpunt.be tel: 015-29 72 62 fax: 015-42 49 21
Oost-Brabant Diestsesteenweg 77 3010 Kessel-Lo	npob@natuurpunt.be tel: 016-25 25 19 fax: idem

Natuurpunt Limburg

Groen Huis Domein Bokrijk 3600 Genk	tel: 011-26 54 84 fax: 011-26 54 55
Bezoekerscentrum De Watersnip Grauwe Steenstraat 7-2 3582 Koersel (Beringen)	limburg@natuurpunt.be tel: 011-45 01 94 fax: 011-45 01 99
Bezoekerscentrum De Wulp Tussenstraat 10 3910 Neerpelt	tel: 011-80 26 77

